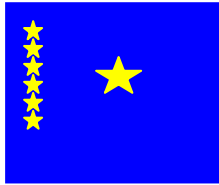

REPUBILIKA YA CONGO DEMOKRATIKA

INZO Y A KINZONZI YA INSI NA BETO

**NGINDU YA KUSALA MUKANDA
YA MIN'SIKU YA NGUDI YA INSI
YA CONGO DEMOKRATIKA**

Yau me salama na kinshasa

Ngonda ya sambunu ya mvula 2005

NGUDI YA MAMBU

Kubanda na kilumbu ya le 30 juin 1960, yina yinsi na beto Congo Demokratiki bakáakà kimpwanza na yau, beto kena kutungisama mingi na mambu yina metadila politiki ; diambu yina yau mepesa mpasi na mambu yayi , kutoma ndima ve inswa ya binaka pe ban'tuadisi na yau. Na kutoma ndima ve binaka yina, yau kuizáakà kotisa mvita yina mekuiza kabula insi na beto kubanda na mvula 1966 ti na 2003.

Samuna kumanisa diambu yina ya kutoma ndima ve inswa ya binaka, pe kupesa diluaku na insi samuna kuvutukila ba inswa pe ntombokolo na yau, ban'tumwa ya ba bimvuka ya Politiki pe ya Société Civile, ya Forces Vives ya insi, yina kutakanaka na lukutakanu ya nene ya bana ya insi ya Congo , bau ndimáakà na mikanda yina ya « Accord Global » pe « Inclusif » yina tulamáakà maboko na insi ya Afelika ya Sudi na bilumbu kumi na nsabwadi ya ngonda kumi na zole ya mvula mafunda zole na zole, na kuvutusa ban'siku ya impa yina ke bimina na mukanda ya ngudi ya min'siku (Constitution) ya demokratia ; yina kepesa diluaku na bana ya insi ya Congo na kupona na mutindu ya kedika ban'tumwa na bau, na manima ya nsodolo yina ke kutikisa bantu nyonso, pe kesalama na kimpuanza nyonso.

Samuna kukokisa dibanza ya ban'tumwa yina kutakanaka na lukutakanu ya nene ya bana ya insi ya Congo, kimvuka ya Sénat yina bimináakà na « Accord Global » pe « inclusif » yina beto mekatuka na kutanga, yau kotisáakà mukanda ya min'siku ya ngudi na yinzo ya kinzonzi ya yinsi na beto (Assemblée Nationale), yina ndimáaka mukanda yina na mutindu ya kvingila ntete n'siku yina ya « referendum » ; na kulandila nzila ya nkama mosi na iya (104) ya n'siku ya Transition.

Mukanda ya min'siku yina ya ngudi (constitution) ndimamáakà, yau mepesa mambu yayi :

1. Samuna yina metadila Luyalu pe kiyekua na yandi.

Samuna kuvutusa bumosi na kati ya bana ya insi yina kuizáakà kabuka na manima ya bamvita, pe na kuzibula kimvuka yina kekuiza tombula insi, n'siku ya ngudi yau mepesa nzila na insi ya Congo samu ti yau kuiza kabuka na bitezo ya makumi zole na tanu ya bizunga (to 25 provinces) , kubuela na mbanza ya Kinshasa, yina ba mepesa kiyekua ya kuadisa minsiku pe kusala na kintuadi na mutindu ya me tubimina na mukanda ya ngudi ya min'siku.

Na kubuedila bisalu yina ya kutuadisa pe ya kusala na kintuadi , bizunga kekuiza sala diaka bisalu yan'káakà, kintuadi na yina ya « Pouvoir Central »pe bau kekuiza kabula mbongo yina mebibimina na bisalu ya luyalu na kupesa 40 % na bizunga pe 60 % na Mbula-matari.

Na ntangu yina kuwizana ya mbote kele diaka ve na mambu ya bisalu na kati ya Pouvoir Central na bizunga, yinzo ya nene ya minsiku « Cour Constitutionnelle » yau kaka me pesama inswa ya kuzenga mambu yina.

Samuna yau diaka, bizunga ke vuanda na lutuadisu ya kimayala to Gouvernema mosi pe na yinzo ya kinzonzi to Assemblée mosi ya kizunga (Assemblée Provinciale). Bisalu ya konso kizunga yau kekuiza salama na ba mbanza, na ba communes, ba secteurs pe ba buala (chefferie).

Samuna yau, mukanda yayi ya ngudi ya min'siku yau kena kutuba diaka ti kim'fumu nyonso yau fuana pesama na bana ya insi yina mepesamina diluaku yina.

Bana ya insi yina bau kekuiza pesa mabanza na bau na bimvuka ya Politiki yina mukanda ya minsiku ya ngudi me ndima, pe yina me pesa kitumbu na dibanza ya kuzibula bimvuka ya Politiki kaka mosi.

Samuna yina metadila kuvuanda muana ya insi ya Congo, mukanda ya minsiku ya ngudi (Constitution) yau mepesa n'siku ya kuvuanda na nationalité mosi kaka.

SAMUNA YINA METADILA BA INSWA YA BANTU, KIMPUANZA PE BISALU YA NTETE YA MUANA YA INSI NA YA LUYALU.

Mukanda ya minsiku ya ngudi yau kena kumonisa mutindu yina insi ya Congo Demokratiki ya kena kuzitisa ba inswa ya bantu pe kimpuanza na bau na mutindu yau metubamina na binaka ya min'siku ya inza kuna yandi saláakà kintuadi. Pe yandi kotisáakà ba inswa pe kimpuanza yina na kati ya min'siku ya ngudi.

Na kukokisa mambu yina kena kusalama na bilumbu yayi, mukanda ya min'siku ya ngudi yau mekuiza kotisa diambu ya impa samuna yina metadila bumosi na mambu ya kisalu na kati ya babakala pe bakento.

3. SAMUNA YINA METADILA KUBONGISA PE KUSADILA LUYALU.

Binaka ya impa ya insi ya Congo Demokratika yau yi kele :

- N'tuadisi ya insi ;
- Inzo ya kinzonzi (Parlement)
- Gouvernema
- Ba bayinzo ya nsabusulu (Cours et Tribunaux)

Mambu ya ngudi mebakama na kubongisama ya binaka yina yau kele yayi :

1. kutuadisa na mutinduya kufuana binaka ya Luyalu;
2. kukakila mambu ya kimbeni ;
3. kukotisa na insi ba inswa ya kufuana ;

4. kukakila nyonso yina ke nata lutuadisuru ya insi na mutindu ya kingolo (dictature) ;
5. kutanina lutuadisuru ya mbote ya insi ;
6. kulandila mambu yina ya kupesa ve bitumbu na bantu yina me sala mambu ya imbi ;
7. kusadila mambu yina ke kotisa demokratia.

Samuna yau, kimfumu ya n'tuadisi ya insi yau ke kuiza pesama diaka na mbala mosi kaka, kansi nt'uadisi ya insi ke sadila diaka kimfumu na yandi samuna yina metadila mambu ya kutanina mukanda ya min'siku ya ngudi, ya kimpuanza ya insi , ya n'toto ya insi, ya kiyekua ya insi, ya kuzitisa min'siku pe banguizani ya inza, kubuela diaka yina ya kubongisa pe kutuadisa binaka ya insi kintuadi na gouvemana na lutuadisuru ya inzo ya kinzonzi (Parlement).

Samuna min'siku yina yandi ketula maboko na yina metadila bisalu ya gouvemana, to yina mebakama na lutuadusu ya bantumua, yau kekuiza tulama diaka maboko ya ntumua ya ntete (to Premier ministre), pe bantumua ministres yina ke taláakà bisalu yina bau kekuiza baka kiyekwa ya mambu nyonso na n'tuala ya kimvuka yina ke tuadisáakà bana ya insi (Assemblée Nationale).

Samuna yau, mambu yina metadila ba insi ya nzenza (affaires étrangères), na yina ya lutaninu mpe ndembama ya insi (défense et sécurité) , yina vuandáakà na lutumwa na yandi mosi n'tuadisi ya insi, yau mekuma na lutuadusu ya kintuadi.

Kaka mbula- matari , na kulombama ya ntumua ya ntete (premier ministre), yau kele na kiyekwa ya kutuadisa politiki ya insi yina ba kepesa banzila na yau kintuadi na m'fumu ya insi. Mbula matari kele na lutumu ya kulandila bisalu na yandi na n'tuala ya kimvuka yina ke tuadisáakà bana ya insi yina lendáakà pesa yandi kitumbu. Namanima yaku baka lukanu. Kimvuka yina ke tuadisaka bana ya

insi yau lendaka pesa diaka kitumbu na konso muana ya kimvuka ya mbula matari na manima ya kutoma ndima ve kisalu na yandi.

Na kukutakana ya kimvuka yina ke tuadisáakà bana ya insi ná Sénat, bau kele na inswa ya kufunda n'tuadisi ya insi, ná nutmua ya ntete, na n'tuala ya luyalu yina ke taláakà mambu ya min'siku (cour Consitutionnelle), samuna mambu ya kutekisa insi, pe ya kubebisa min'siku.

Na kuvuandáakà na kiyekua ya kusala ba n'siku pe kulandila bisalu ya mbula-matari, baminzoni to Parlementaires bau kekuiza kangama mpe na min'siku ; ba inswa na bau bá lendáakà ziona yau, pe kimvuka yina ke tuadisáakà bana ya insi yau lendáakà kuiza kangama na lutumua ya n'tuadisi ya insi na ntangu kuwizana ya mbote kele diaka ve na mbula-matari.

Mukanda ya min'siku ya ngudi yayi yau kena kumonisa kimpuanza ya kiyekwa ya bazuzi kuna bana ya kimvuka kele na lutuadisu ya kimvuka ya bazuzi (Conseil Supérieur de la Magistrature), pe kimvuka yina yau kele kaka na lutuadisu ya bazuzi.

Samuna kukotisa bunkete, luzabu pe kedika na mutindu ya kulandila mukanda, bayinzo ya nsambusulu (cours et tribunaux) ba mekuiza kabula yau na bimvuka tatu (3) ya ba inzo ya min'siku yina kele :

- Ba bilo yina ke taláakà min'siku yau kele na lutuadisu ya cour de cassation.
- Ba bilo yina ke taláakà mambu ya bisalu ya luyalu yau kele na lutuadisu ya Conseil ya Leta ; pe
- Inzo yina ya nene ya min'siku (Cour constitutionnelle).

N'siku yayi ya ngudi yau me pesa nkabudilu ya bisalu yina bau nyonso zole kesala.

Samuna kukotisa kintuadi ya mbote na kati ya bizunga na Pouvoir Central, lukutakanu ya nene ya ban'tuadisi ya bizunga kebanda salamáakà na

lutuadusu ya m'fumu ya insi yina ke kuiza pesa malongi na bimvuka nyonso zole ya leta.

Samuna kufuanikisa kintuadi na kati ya bimvuka nyonso ya insi, ngindu ya kuzibula nkela ya mbongo fuana salama samuna ntsalalani ya bimvuka, pe yau kele na lutuadusu ya mbula matari (gouvernema).

Na kotaláakà kitezo ya mambu yina metadila kutombola kimvuama pe luzingu na kati ya insi ya Congo Demokratiki, bakekuiza sala kimvuka yina ketaláakà mambu ya kimvuama pe luzingu ya bantu yina ke vuanda na diluaku ya kupesa mabanza samuna mambu yina na n'tuadisi ya insi, na Inzo ya kinzonzi pe na gouvernema.

Samunua kusimbidila demokratia na insi ya Congo Demokratika, min'siku yayi ya ngudi mezibula binaka zole ya kuvuandisa demokratia ; yau kele kimvuka yina ya insi ketaláakà mambu ya kupona na mutindu ya kulandila mbote-mbote bisalu ; pe kimvuka yina ke taláakà mambu ya kumuangisa ba nsagu yina kevuanda na diluaku ya kutanina luzingu pe bisalu ya kumwanga nsagu, na banzila nyonso yina ya kumuangina nsangu na n'kangu, na kuzitisáakà n'siku.

4. Samuna yina metadila mambu ya kutala diaka min'siku.

Samuna, kutanina min'siku ya demokratia yina me bakama na kati ya n'siku yayi ya ngudi samu ti yau kuiza bebisama ve na mambu yina metadila luzingu ya politiki, pe yina metadila mambu ya kutala diaka min'siku, mambu yayi beto ke tanga yau lendáakà kuiza baluka diaka ve ; yau kele : mutindu yina luyalu ke kuiza tambudila, mutindu ya kusadila nsodolo na mbonosono ya inza, mutindu ya kusadila gouvernema ; kitezo ya bamvula yina kekuiza sala n'tuadisi ya insi ; mutindu ya kimpuanza ya kiyekua ya bazuzi ; kitezo ya bimvuka ya Politiki pe ya ba Syndicats.

Yau kele mambu ya ngudi yina me bakama na kati ya min'siku ya ngudi yayi.

Sénat me pesa dibanza ; kimvuka yina ke tuadisáakà bana ya insi yau me ndima ; Bana ya insi ya Congo, na ntangu ya referendum yina ke salama na kilumbu yati na kilumbu ya, bau me ndima ; n'tuadisi ya insi me bimisa N'siku yayi ya ngudi , kuna me bakama mambu yayi :

Na N'tuala ya Mambu

Beto, bana ya insi ya Congo,

Na kuvuanda na bumosi yina ke pesa beto diluaku ya kuvuanda na kimpuanza, na kimpangi, na kusalasana na kedika, na ndembama pe na kisalu.

Na kuvuanda na ngindu mosi ya kutunga na kati ya Afelika insi ya min'siku pe ya ba inswa, pe insi yina kele ya ngolo pe ya kimvuama yina mebakama na mambu ya kedika yina metadila politiki ya demokratia, ya kimvuama, ya luzingu ya bantu pe ya nkadilu na bau ;

Na kotaláakà ti kedika ya imbi yina mekotisa mambu ya kupesa ve bitumbu, mambu ya kusala kisalu na bampangiya dibuta mosi, ya kizunga mosi, ya buala mosi, ya kimvuka mosi na mambu yina mekotisa mvualangani na insi ;

Na kundimáakà lukanu na beto ya kukakila pe ya kupesa ngolo na kimpuanza pe na bumosi ya insi na kuzitisáakà bankadilu na beto yina ya mbote ;

Na kuzitisáakà diaka ba lukanu na beto samuna yina metadila ba inswa ya bantu (Déclaration Universelle des Droits de l'Homme) ; yina metadila diaka mukanda ya n'toto ya Afelika yina kezitisaka ba inswa ya bantu (Charte Africaine des Droits de l'Homme) ; na min'siku ya Nations Unies samuna ba inswa ya bana (Convention de l'ONU sur les Droits de l'enfant) ; pe ba inswa ya bakento, samuna yina metadila kuvuanda na ba inswa mosi na bisalu yina ke sala bakento na

babakála na kati ya binaka ya insi, pe na min'siku ya inza yina ke kakiláakà pe ketombuláakà ba inswa ya bantu .

Na kuvuanda na kiese ya kumona ba insi nyonso ya n'toto ya Afelika na kusangana pe na kusala kintuadi samuna kutombula pe kukotisa bumosi na n'toto ya Afelika na nzila ya bimvuka ya inza pe ya ba insi samuna kukotisa ntombokolo ya mbote ya luzingu pe kimvuama ya bana yan'toto ya Afelika ;

Na kundima ntombokolo ya ntsalasani ya inza yina me pesa beto ndandu pe na kusangisa bana ya inza, na kuzitisa kiyekwa, lutaninu pe kimpuanza ya konso insi ;

Na kuzitisáakà diaka ba inswa na beto yina ke pekisa beto ve na kubongisa na mutindu ya kimpuanza pe na kutombula luzingu na beto ya politiki, ya kimvuama, ya luzingu pe ya nkadilu ya bantu na kulandakanáakà dibanza na beto ;

Na kuzitisáakà bisalu na beto ya kusala na n'tuala ya Nzambi, ya insi, ya n'toto ya Afelika pe ya inza,

Beto me ndima na n'tuala ya bantu kusalama ya mukanda ya min'siku yayi ya ngudi.

MUKANDA YA NTETE :MAMBU YA KUSADILA

KAPU YA NTETE : SAMUNA YINA METADILA LETA NA KIYEKWA NA YANDI

KITINI YA NTETE : MAMBU YA LETA

Nzila ya ntete (1) :

Kubanda na bilumbu makumi tatu ya ngonda ya sambanu ya mvula 1960, insi ya Congo Demokratiki ya kumáakà insi ya ba inswa, ya kimpuanza, ya

kiyekwa, ya bumosi, pe ya kuvasuka ve, ya kutala luzingu ya bantu, ya demokratia pe ya dibundu mosi ve.

Kidimbu na yandi yau kele dalapo ya langi ya bule, kuna me bakana mbwetete mosi na langi ya muamba ya ngazi na nsuka ya diboko ya n'kento pe yau me sabukama na kati na n'kele mosi ya mbuaki yina me zungadala na langi ya muamba ngazi.

Dibanza na yandi yau kele « nsambusulu ; ndembama, kisalu » « Justice ,Paix , Travail ». Bidimbu na yandi ya min'siku yau kele intu ya nkosi yina me zungadala na ndambu ya diboko ya n'kento pe ya bakàlà na dinu ya nzau, pe na dikonga, ; bidimbu nyonso yina yau ke tetama na zulu ya dibanga.

Muyimbu na yandi ya insi yau kele « Débout Congolais » Mbongona yandi yau kele « le Franc congolais » ndinga na yandi ya kisalu yau kele Kifualansa. Bandinga na yandi ya buala yau kele Kikongo, Dingala, Kiswahili pe Tshiluba. Leta ke tembikisa ba ndinga yina nyonso na kuloza ata mosi ve.

Bandinga yina yan'káakà ya insi yau kele samuna lukumu ya insi yaa Congo yina Leta kekuiza kakila.

Nzila ya zole (2) :

Insi ya Congo Demokratiki yau kele na kitezo ya bizunga makumi zole na tanu, na mbanza ya Kinsasa, pe ba mepesa bau lutumwa ya luyalu.

Bizunga yina yau kele : Bas-Uele, Equateur ; Haut-Lomami ; Haut Katanga, Haut-Uele ; Ituri ; Kasai, Kasai Oriental ; Kongo Central ; Kwango, Kwilu, Lomami ; Lualaba ; Lulwa, Mai -Ndombe ; Maniema ; Mongala ; Nord-Kivu ; Nord -Ubangi ; Sankuru ; Sud-Kivu ; Sud Ubangi ; Tanganyika ; Tshopo ; Tshuapa.

Kinsasa kele mbanza ya kimfumu pe kifulu yina me bakama binaka nyonso ya insi. Yau kele mpe kizunga. Ba lendáakà tinda mbanza ya kimfumu na kifulu yan'káakà ya insi na manima ya kubaka lukanu na nzila ya Referendum.

Kukabula bisalu ya Leta na ya Bizunga yau ke salama na kulandakanáakà mambu yina me bakama na mukanda ya iya ya min'siku yayi ya ngudi. Ba ndelo ya bizunga pe yina ya mbanza Kinsasa yau ke pesama na manima ya kusala min'siku.

Nzila ya Tatu (3) :

Bizunga pe ba Territoires yina me bakama na insi ya RDC ba mepesa bau kimfumu ya luyalu, pe yau kele na lutuadisú ya bimvuka yina me bakama kuna na kati.

Ba teritoires yina ba mepesa lutumwa ya bau mosi yau kele : ba mbanza, ba communes, ba secteurs pe ba bwala.

Ba mepesa bau inswa ya kutuadisa bisalu na bau pe na yina metadila mambu ya kutombudisa kimvuama, bantu, mbongo pe bisalu ya maboko. Mambu yina me bakama na ba territoires, mutindu ya kubongisila, pe ya kutuadisila bisalu yina me bakama na ba territoires yina, pe kintuadi na bau na Leta pe bizunga, yau ke pesama na n'siku yina ba mebokidila « Loi Organique ».

Nzila ya iya (4) :

Bizunga ya impa pe ba territoires lendáakà salama na manima ya kukabula to ya kukutikisa yau na mutindu yau metubimina na mambu yina me bakama na kati ya mukanda ya n'siku yayi ya ngudi pe na n'siku.

KITINI YA ZOLE : SAMUNA YINA METADILA KIYEKUA YA LUYALU.

Nzila ya tanu (5) :

Kiyekua ya insi yau kele ya bana ya insi. Kimfumu nyonso ke katuka na bana ya insi bayina ke sadila yau na nzila ya Referendum to ya kupona, pe na yina ya ban'tumwa na bau.

Kimvuka mosi ve to muntu mosi ve lendáakà sadila yau yandi mosi. N'siku me pesa mambu ya kukokisa samuna kusadisa bisalu ya kupona pe ya Referendum. Kupona kele samuna muntu nyonso ; yau ke salama pe mutindu mosi na bantu nyonso, pe na mutindu ya kinsweki. Yau ke salama na mbala mosi to na mbala mosi ve.

Na kubalula ve mambu yina me bakana na ba nzila 72,102, pe 10 ya n'siku ya ngudi yayi ; bantu yina ke sala to (kepona) pe bayina ba kepona, na kulandakanáakà mambu ya kukokisa yina me pesa min'siku, yau kele muana nyonso ya n'kento to ya bakala ya insi ya Congo, yina me kokisa kitezo ya bamvula kumi na nana (18) to kuluta, pe bayina kele na ba inswa ya kisivili pe ya politiki.

Nzila ya sambanu (6)

Kuvuanda na bimvuka ya Politiki mingi yau me zabana na insi ya RDC. Muana nyonso ya insi ya Congo yina kena kusadila ba inswa na yandi ya kisivili pe ya politiki, yandi kele na inswa ya kuzibula kimvuka ya Politiki to kukota na kimvuka ya Politiki yina yandi me zola.

Bimvuka ya Politiki ke sadila mambu ya nsodolo, ya kupesa malongi na bana ya insi. Yau me salama pe yau kesala bisalu na yau na mutindu ya kimpuanza, na kuzitisa n'siku, na kukakila bima ya Luyalu pe nkadilu ya imbi.

Bimvuka ya Politiki bau me lombama na kuzitisa min'siku ya demokratia, ya kuvuanda na bimvuka ya Politiki mingi, ya bumosi pe ya kiyekua ya insi.

Bimvuka ya Politiki lendáakà baka mbongo yina me katuka na kesi ya Luyalu samuna kutuadisila bisalu na bau, na kulandakanáakà mambu yina me pesa n'siku.

Nzila ya nsambuadi (7)

Muntu mosi ve lendáakà pesa inswa ya kusala kimvuka ya Politikimosi kaka na kati ya insi.

Kuzibuka ya kimvuka ya politiki mosi kaka yau ke pesimina kitumbu na kulandakanáakà n'siku.

Nzila ya nana (8)

Opposition Politiki to mbanda ya kimfumu ya luyalu yina kena kusala yau fuana zabana na insi ya RDC.

Ba inswa yina metadila kusalama na yandi bisalu na yandi,pe kunuana na yandi samuna kubaka kimfumu na mutindu ya demokratia yau kele ya kusambuka. Bau kele na bandelo mosi na yina nyonso ke pesama na bimvuka ya Politiki yan'káakà, na kulandakanáakà n'siku yayi ya ngudi pe n'siku.

N'siku yina ba mebokidila « Loi Organique » yau ke pesa mutindu ya kutambudisila bisalu ya Opposition Politiki to mbanda ya kimfumu ya luyalu yina kena kusala.

Nzila ya ivua (9) :

Kiyekua ya Luyalu yau ke salama na insi , na insi ya n'toto, na ba maza, na bamfinda, na zulu yina mebakama na insi ya Congo.

Mutindu ya kutuadisila pe ya kukabudila ba n'toto ya Leta yina mebakama na nzila ya n'siku yayi me luta, yau ke pesimina na kulandakanáakà n'siku.

Kapu ya zole : Samuna yina metadila mwana ya insi.

Nzila ya kumi(10) :

Kuvuanda muana ya insi ya Congo yau kele mosi pe yau lendáakà baluka ve . Yau lendáakà pesama ve na yina yan'káakà.

Ki mwana ya insi ya insi ya Congo yau lendáakà vuanda ya kubutukila to ya kulomba.

Muntu yina kele muana ya insi ya Congo ya kele muana yina me bimina na kimvuka ya ba buala pe ya insi yina bantu na ba territoires me kuiza sala insi ya RDC na ntangu ya kimpuaza.

N'siku yina ba mebokidila « Loi Organique » yau me pesa mambu ya kusadila samuna kundimina, na kubakila, na kuzimbisa, pe na kuvutukila inswa ya kuvuanda muana ya insi ya Congo.

MUKANDA YA ZOLE : Samuna yina metadila ba inswa ya bantu, kimpuanza pe bisalu ya ntete ya muana ya insi na ya Leta.

Kapu ya ntete :Ba inswa ya ki sivili pe ya politiki

Nzila ya kumi na mosi (11) :

Bantu nyonso ke butuka na kimpuanza ya kuvuanda na lukumu pe na ba inswa mosi. Kansi kusadila ba inswa ya Politiki yau me zabana kaka na bana ya insi ya Congo ; kaka na ntangu ba me balula yau.

Nzila ya kumi na zole (12) :

Bana nyonso ya insi ya Congo bau kele mutindu mosi na n'tuala ya n'siku pe bau kele na inswa mosi ya kukakila min'siku.

Nzila ya kumi na tatu(13) :

Ba lendáakà pekisa na muana mosi ve ya insi ya Congo, na kulonga, too na kusala bisalu ya leta, too na yina yankáakà, na ntangu yina yandi ke pona dibundu na yandi,na ntangu yina yandi me bimina na dikanda na yandi ; na mutindu na yandi ya kuzingila ; na kifulu na yandi ya kuzingila, na bangidu to mabanza na yandi ya Politiki, na kubimina na yandi na dikonga,na dikanda, na kimvuka, pe na muakimvuka too na ndinga ya buala ; pe ba lendáakà katusa yandi ve atako diambu yina yau me bimina na n'siku too na lukanu ya Leta.

Nzila ya kumi na iya (14) :

Kiyekua ya Leta yau ke landila mambu nyonso yina lendáakà pekisa ti bakento bau kota na ba inswa na bau pe na kukakila pe kutombola ba inswa na bau.

Kiyekua yina ya Leta yau ke baka lukanu na mambu yina metadila luzingu ya kisivili, ya politiki, ya kimvuama, ya luzingu pe ya nkadilu ya bakento samuna kusadisa ntombokolo pe kuvuanda na bisalu na bau samuna yina ke nata insi na n'tuala kiyekua ya leta yau ke baka lukanu samuna kukakila mambu nyonso ya imbi ba kesala na bakento na luzingu na bau mosi pe ya kati ya insi.

Bakento kele na inswa ya kuvuanda na kitezo mosi na ba bakala na kati ya biyekua ya insi, ya bizungu, pe ya ba buala.
Leta ke kakila kukokana ya bakento na ba bakala na biyekua yina.
N'siku me pesa mutindu ya kusadila ba inswa yina.

Nzila ya kumi na tanu (15)

Kiyekua ya leta yau ke sala ngolo na kumanisa mambu yina ya kubaka n'kento na kingolo, yina me salama samuna kubebisa to kukabula mabuta.

Na kubalula ve mambu yina ya nguizani me bakana na mikanda ya inza ya mvimba, mambu nyonso yina metadila kubaka n'kento to bakala na kingolo, na ngindu ya kukabula mabuta pe ya kuzimbisa dikanda ya m'vimba, yau kele diambu ya nene yina me salama na inza pe n'siku ke pesila yau kitumbu.

Nzila ya kumi na sambanu (16)

Luzingu ya muntu yau kele ya kusambuka. Leta kele na inswa ya kuzitisa pe kukakila yau.

Muntu nyonso kele na inswa ya kuvuanda na luzingu, ya kukakila nzutu na yandi, pe na kimpuanza ya kutombula luzingu na yandi na kuzitisa n'siku,

na kuzitisa bima ya Leta ; na kuzitisa ba inswa ya bantu yan'káakà pe bankadilu ya mbote.

Muntu mosi ve lendáakà kangama na bungamba too na mpila ya n'káakà.

Muntu mosi ve balendáakà kuiza nyokula na diambu yina kesala yandi mpasi.

Muntu mosi ve ba lendáakà kuikimisa na kusala kisalu ya ngolo.

Nzila ya kumi na ntsambuadi (17)

Kimpuanza ya muntu bakekuiza kakila yau. Yau kele n'siku yina ke kakila muntu. Muntu mosi ve ba lendáakà kuiza landila, kuiza kangama, kuiza lundama na buloko ; muntu yina yandi ke kangama kaka na mambu yina n'siku me lombá, pe yina yau me pesimina.

Muntu mosi ve lendáakà kuiza kangama na diambu yina me pekisama ve, na ntangu yau me salama to na ntangu ya kulandila yau.

Muntu mosi ve lendáakà kangama samuna diambu to na nzimbala yina kele ve diambu ya imbi na ntangu yau kesalama pe na ntangu ba ke kangila yau.

Ba lendáakà kuiza pesa yandi kitumbu ya ngolo ve yina ke luta kitezo ya diambu yina yandi me sala.

Ba kekuiza katula kitumbu na ntangu yina n'siku me bakama na manima ya lukanu yina :

- me katula kitumbu yina ;
- diambu yina yandi me pesimina kitumbu yau kele diaka kitumbu ve.

Na ntangu yina ba mekitisa kitezo ya kitumbu na kulandakanáakà n'siku yina me bakama na manima ya lukanu, kitumbu ke pesama na kulandakana n'siku ya impa.

Kitumbu kele samuna muntu mosi yina me sala yau muntu mosi ve ba lendáakà kuiza kanga na diambu yina me sala muntu yan'káakà.

Muntu nyonso yina me kuiza kangama na diambu ba lendáakà zengila yandi kitumbu ve na ntangu yina lukanu me pesama ntete ve.

Nzila ya kumi na nana (18)

Muntu nyonso yina ba mekanga bau fuana tubila yandi na mbala mosi diambu yina ba mekangila yandi,pe na mambu nyonso yina ba mefundila yandi,pe ba ketubila yandi na ndinga yina yandi me zaba.

Pe bafuana tubila yandi na mbala mosi ba inswa na yandi.

Muntu yina ba mekanga pe ba mekotisa ve na buloko yandi kele na inswa ya kutubila dibuta to nzonzi na yandi.

Muntu yina ba mekanga pe mekotisa ve na buloko, bau lendáakà lunda yandi ve na kitezo yina ke luta makumi iya na nana ya bantangu. Na manima ya kukokisa kitezo ya ba ntangu yina, ba kebika muntu yina too ba kepesa yandi na n'tuala ya luyalu yina mefuana na kulandila diambu yina.

Muntu nyonso yina ba mekanga, bau fuana kakila luzingu na yandi, nzutu na yandi pe bumuntu na yandi.

Nzila ya kumi na ivua (19)

Muntu mosi ve ba lendáakà pekisa na kusolula na zuzi yina n'siku me pesa yandi. Muntu nyonso kele na inswa ya kutuba ti mambu yina ba mekangila yandi ti bakuiza sambisa yau na zuzi yina na ntangu ya kufuana.

Inswa ya ku kikakila yau ke bongisama pe ke pesama.

Muntu nyonso kele na inswa ya kusamba yandi mosi too ya kubokidisa nzonzi yina yandi ke pona ; pe na bikada nyonso yina ba kesambisila mambu, pe na ntangu yina ba pulisi kekuiza landila mambu, pe na ntangu yina ba kebanda sambisa mambu.

Pe yandi ke baka lusadisu na n'tuala ya babilo yina ke taláakà mambu ya lutaninu ya bantu (services de sécurité).

Nzila ya makumi zole (20)

Kusambisa mambu na ba yinzo ya nsambusulu to cours et Tribunaux yau ke salama na n'tuala ya bantu nyonso, kaka na ntangu yina ba memona ti bantu yina bau kekotisa m'vualangani na nsambusulu yina. Na ntangu yina mbanzia nkanu to Tribunal ke pesa inswa ya kusambisila yau na kinsweki.

Nzila ya makumi zole na mosi (21)

Lukanu nyonso yau fuana sonama pe yau fuana pesamina n'sasa na yau. Ba kemuangisa yau na n'tuala ya bantu nyonso. Inswa ya kulandila lukanu yina ba me bimisa yau me pesama na muntu nyonso yau ke salama na kitezo ya mambu yina n'siku me pesa.

Nzila ya makumi zole na zole (22)

Muntu nyonso kele na inswa ya kupesa mabanza na yandi, pe ya kupona dibundu na yandi. Muntu nyonso kele na inswa ya kumonisa dibundu na yandi too mabanza na yandi na kifulu na yandi mosi too na n'tuala ya bantu, na nzila ya bisambu, ya malongi, ya nkadilu, ya bisalu ya Nzambi, na kuzitisa n'siku,

ngemba ya bantu nyonso, bankadilu ya bantu, pe ba inswa ya bantu yan'kaaka. N'siku me pesa mutindu ya kusadila kimpuanza ya mambu yayi.

Nzila ya makumi zole na tatu (23)

Muntu nyonso kele na inswa ya kubimisa mabanza na yandi. Inswa yina mepesa kimpuanza ya kubimisa bangindu too mabanza na yandi na nzila ya kutuba, ya kusonika ; pe na nzila ya bifuanusu, na kuzitisa n'siku, ngemba pe ba nkadilu ya bantu.

Nzila ya makumi zole na iya (24)

Muntu nyonso kele na inswa ya kubaka ba nsangu kimpuanza ya kumuanga to kubaka ba nsangu na nzila ya nguzi, ya bifikula, ya mikanda to na banzila nyonso yina yan'káakà, yau me pesama na Leta, na kuzitisa n'siku, ngemba pe ba nkadilu ya bantu.

N'siku me pesa mutindu ya kusadila kimpuanza ya mambu yayi.

Ba nguzi na ba bifikula pe mikanda yina ke pesáakà nsangu yina kele ya Leta, yau kele bisalu ya Leta yina muntu nyonso lendáakà sadila na mutindu ya kufuana, na mbonosono ya bimvuka ya politiki pe ya luzingu ya bantu. Mikanda ya kusadila ya bimvuka ya Leta yina ke muangaáakà nsangu, yau me salama na n'siku yina ke pesa yau kedika pe kimpuanza ya bandinga na ntangu ya kusonika pe kumuanga yau.

Nzila ya makumi zole na tanu (25)

Kimpuanza ya ba lukutakanu ya ndembama pe yina me simbimina minduki ve yau me pesama na kuzitisa n'siku, ngemba pe ba nkadilu ya bantu.

Nzila ya makumi zole na sambanu (26)

Inswa ya lukutakanu ya nene samuna kupesa dibanza ya kimvuka yau me pesama.

Ba lukutakanu nyonso yina ke salama na banganda ya Leta to na meso ya bantu nyonso yau ketinda na bam'fumu na yau na kusonikina luyalu yina ke taláakà mambu yina.

Muntu mosi ve balendáakà kuikimisa na kukuenda na lukutakanu yina. N'siku me pesa mutindu ya kusadila yau.

Nzila ya makumi zole na n'tsambuadi.(27)

Muana nyonso ya insi ya Congo kele na inswa ya kusonikina na ngindu nandi mosi to ya kimvuka, mukanda yina ya kulombila diambu na m'fumu ya luyalu yina kepesa m'vutu na manima ya kitezo ya bangonda tatu.

Muntu mosi ve lendáakà kangama na manima ya kusonika mukanda ya mutindu yina.

Nzila ya makumi zole na nana (28)

Muntu mosi ve kele na inswa ya kusadila diambu yina n'siku me pekisa.

Muntu nyonso to kisadi nyonso ya Leta yandi lendáakà ndima ve na ntangu yandi me baka inswa ya kusadila diambu yina ke bebisa ba inswa ya muntu

pe kimpuanza ya bantu na ba nkadilu na bau. Muntu nyonso yina ke manga sadila diambu yina. Leta me pekisa yandi fuana tuba diambu yina me pekisa yandi na kusala yau.

Nzila ya makumi zole na ivua (29)

Inzo ya kuzingila ya muntu nyonso yau kele ya kusambuka. Muntu mosi ve lendáakà kuenda tala yau to kukota kuna. Yau kekuiza salama kaka na ntangu ya kuzitisa n'siku.

Nzila ya makumi tatu (30)

Muntu nyonso yina kele na kati ya insi ya RDC yandi kele na inswa ya kutambula na kimpuanza nyonso, ya kubaka kifulu na yandi ya kuzingila, ya kubima pe ya kuvutukila yau, na kuzitisa mambu yina me lomba n'siku.

Muana mosi ve ya insi ya Congo ba lendáakà kuiza bimisa yandi na nganda ya RDC, to kutinda yandi na kukuenda zingila na insi yankáakà, to kupekisa yandi na kuvuanda na kifulu na yandi, yina yandi ke zingiláakà.

Nzila ya makumi tatu na mosi (31) :

Muntu nyonso kele na inswa ya kuzitisa luzingu na yandi, ya kusweka mikanda na yandi, ya kusolula na yandi na nzila ya Allo Allo to na mutindu nyonso yina yan'káaka, to ya kusoludila. Ba lendáakà kuiza katula yandi inswa yina kaka na mambu yina n'siku mepesa.

Nzila ya makumi tatu na zole (32) :

Muana nyonso yina ya insi ya nzenza kena kuzingila na insi ya RDC na kuzitisa min'siku , yandi kele na inswa ya lutaninu yina ba mepesa na bantu pe na bima na bau, na kulandakanáakà ba mambu yina mepesama na ban'siku. Yandi me lombama na kuzitisa min'siku ya insi ya RDC.

Nzila ya makumi tatu na tatu (33)

Inswa ya kukuenda zingila na insi yan'káakà yau me pesama. Insi ya RDC yau mepesa, na nzila ya lukakinu ya insi , inswa ya kuyamba muntu yina ba mekukisa na insi na yandi to yina ba mesala mpasi samuna mambu yina metadila bangidu na yandi, dibundu na yandi, dikonga na yandi, dikanda na yandi, buala na yandi, ndinga ya buala, to bisalu na yandi ya demokratia pe ya lutaninu ya ba inswa ya muntu pe ya bantu, na kulandila ban'siku ya insi.

Yau me pekisama na muntu nyonso yina ba mepesa inswa ya kuzingila na insi yan'káakà, na kusala mambu yina kekotisa insi na yandi na mpasi to samuna insi yankáakà, na ntangu yandi kena kuzingila na R D C.

Bantu yina metina ba insi na bau, balendáakà vutusa bau ve na maboko ya luyalu ya insi na bau, yina me kuiza nyokula bau, to kuvutusa bau na insi yina.

Muntu mosi ve balendáakà tinda na insi yina kekuiza nyokula yandi, to kesala yandi mambu yina me fuanana ve na luzingu ya muntu. N'siku me pesa mutindu ya kusadila ba inswa yina.

KAPU YA ZOLE : Samuna yina metadila ba inswa ya kimvuama ya luzingu pe ya nkadilu ya bantu.

Nzila ya makumi tatu na iya (34) :

Bima ya muntu kele ya kusambuka. Leta mepesa inswa ya kukakila bima ya muntu to ya bantu, yina mebakama na kuzitisa n'siku to kinkulu ya bankáakà.

Leta ke pesa nzila pe ke tanina bimvuama ya bantu, ya leta pe ya ba nzenza.

Muntu mosi ve balendáakà ziona bima na yandi ; balendáakà baka yau kaka na ntangu Leta kena m'funu na yau samuna n'kangu,na manima ya kuvutusila yandi mbongo , na kulandakanáakà mambu yina mepesa n'siku.

Muntu mosi ve ba lendáakà kuiza kanga bima na yandi, kaka na ntangu lukanu mepesama na m'fumu ya luyalu yina ke taláakà mambu yina.

Nzila ya makumi tatu na tanu (35) :

Leta ke kakila ba inswa ya bisalu ya bantu, ya insi pe ya banzenza.

Leta ke pesa nzila na bantu yina kesala munkita ya fioti,bisalu ya kusala bifuanisu na bana ya insi ya Congo, pe yandi ke kakila pe ke tombula bisalu yina me sala bana ya insi yina kesala mingi.

N'siku me pesa mutindu ya kusadila ba inswa yina.

Nzila ya makumi tatu na sambanu (36)

Kisalu kele inswa pe diambu ya kusambuka samuna konso muana ya insi ya Congo. Leta ke pesa inswa ya kisalu ya kukakila mambu ya kukondwa

kisalu pe ke futa mbongo ya kufuana na kisadi, ti na dibuta na yandi mbongo ya kufuana yina me fuanakana na luzingu ya muntu, pe ke kokisama na mambu nyonso yina ya kukakila luzingu, pe na yina metadila pensio, na mbongo yina ya luzingu ya mvimba ya muntu. Muntu mosi ve lendáakà kota na mpasi na kisalu na yandi samuna yina metadila bifulu yina yandi me bimina, kibakala to kikento na yandi, mabanza na yandi, nsambudulu na yandi, to mambu yina metadila luzingu pe kimvuama na yandi.

Muana nyonso ya insi ya Congo kele na inswa pe na mambu ya kusala na kupesa maboko na nzila ya kisalu na yandi samuna kutunga pe kutombola insi.

N'siku ke pesa mikanda yina ke tuadisa kisalu ya bisadi, pe ke bongisa mambu nyonso yina metadila ban'siku ya kisalu; na yina ya kusala bisalu yina ke lomba dipolomo ya kalasi ya fioti pe ndiatisila ya mambu ya kisalu, yau fuana vuanda na mutindu ya demokratia.

Nzila ya makumi tatu na n'tsambuadi (37) :

Leta ke pesa inswa ya kusala binaka.

Kiyekua ya Leta kesala kintuadi ná bimvuka yina kena kusala samu na kutombula mambu yina metala luzingu, kimvuama, mayela, n'kadilu pe bunzambi ya bantu, pe na mambu yina ya malongi ya bana ya insi.

Kusadila na kintuadi yina yau lendáakà pesiminina lusadisu ya mbongo. N'siku ke pesa ba mambu ya kulandakana samuna kusadila yau.

Nzila ya makumi tatu na nana (38) :

Inswa ya kusala ba syndicats yau me zabana pe mekokisama.

Muana nyonso ya insi ya Congo kele na ba inswa ya kusala ba syndicats,too pe na kukota kuna na kimpuanza nyonso,nakusadila mambu yina me pesa n'siku.

Nzila ya makumi tatu na ivua (39) :

Inswa ya kusala grevi yau me zabana,pe me kokisama yau ke salimina na kulandakanáakà ya kusadila yina me pesa n'siku ; pe n'siku lendáakà pekisa to kupesa ndelo ya kusadila yau ná mambu metadila lutaninu ya insi, pe na lutaninu to samu na bisalu nyonso to bisalu ya Leta yina kele samu na luzingu ya bantu.

Nzila ya makumi iya (40) :

Muntu nyonso kele na inswa ya kukuela muntu yina yandi me zona, muntu yina kele na nzutu mosi ve na yandi pe samuna kusala dibuta. Dibuta kele musisa ya kimvuka ya bantu, pe yau mesalama samuna kutanina bumosi,ndembama , pe yau kele na lukakinu ya kiyekua ya Leta.

Bunkete pe malongi ya kupesa na bana yau kele inswa ya bibuti pe mambu bau fuana sadila na kuladilama pe na lusadisu ya kiyekua ya Leta.

Bana kele na inswa ya kusadisa bibuti na bau.

N'siku pe mepesa mambu ya kusadila samuna makuela pe mutindu ya kubongisila dibuta.

Nzila ya makumi iya na mosi (41):

Muana ya fioti kele muntu nyonso yina me kokisa ntete ve kitezo ya bamvula kumi na nana (18) to kuluta, na kutaláakà ve kibakala to kin'kento.

Muana nyonso ya fioti kele na inswa ya kuzaba zina ya tata pe ya mama na yandi.

Yandi kele pe diaka na inswa ya kukengidilua na dibuta na yandi, na insi pe na kiyekua ya Leta.

Kuloza bana ya fioti, pe yina ya kufundila bau na mambu ya kindoki, yau me pekisama,pe kepesimina kitumbu na n'siku.

Bibuti kele na inswa ya kusadisa bana na bau pe kutanina bau na mambu nyonso yina ya imbi lendáakà tungisa bau na kati to na nganda ya dibuta.

Biyekua ya Leta yau kele na inswa ya kutanina bana ya fioti yina me bakama na mpasi pe kufunda na n'tuala ya luyalu bantu nyonso yina mekuiza sala mambu ya imbi na bana ya fioti.

Mambu nyonso yina yan'káakà metadila kuniokula bana ya fioti yau ke pesimina kitumbu na n'siku.

Nzila ya makumi iya na zole (42) :

Biyekua ya Leta yau kele na inswa ya kutanina buleke na mambu nyonso mekotisa mpasi na mavimpi na yandi, na malongi pe na koyunduka na yandi ya mvimba.

Nzila ya makumi iya na tatu (43) :

Muntu nyonso kele na inswa ya kulanda malongi ya kalasi . yau ke pesama na ba inzo nkanda ya insi. Ba inzo nkanda ya insi yau me bakana na ba

kalasi ya Leta, pe na yina ya bantu yina Leta mekuiza ndima. N'siku me pesa mambu ya kutuadisila ba kalasi yina.

Bibuti kele na inswa ya kusala mutindu ya malongi ya kupesa na bana na bau.

Malongi ya inzo nkanda ya fioti yau kele samuna muntu nyonso pe yau ke futimina mbongo ve na ba kalasi yina ya Leta.

Nzila ya makumi iya na iya (44) :

Leta kele na inswa ya kutanina mambu yina ya kukondua kotisa bantu na kalasi,pe gouvernema fuana bongisa manaka ya kulandila mambu yina.

Nzila ya makumi iya na tanu (45) :

Kutanga kele inswa ya muntu nyonso.

Kansi yau ke pesimina na kulandila biyekua ya Leta na mambu yina n'siku me pesa.

Muntu nyonso kele na inswa ya kukota na ba kalasi ya Leta na kutaláaka ve kifulu yina yandi me bimina, dikonga na yandi , nsambulu na yandi, kibakala to kikento na yandi , mabanza na yandi ya politiki to yina ya yandi mosi, nitu na yandi ,mayela na yandi, na mutindu yau kele.

Ba kalasi ya Leta yau lendáakà sala kintuadi na bam'fumu ya mabundu samuna kulongisa bana yina ya fioti yina bibuti na bau kelomba ; malongi yina me kokana na lukuikilu ya dibundu na bau.

Biyekua ya Leta yau kele na inswa ya kupesa pe kutombola, na nzila ya nzo n'kanda, malongi ya kibumuntu, kuzitisa ba inswa ya muntu, kimpuanza pe bamambu ya kusadila ya muana ya insi, na kulandila mukanda ya n'siku yayi ya ngudi.

Biyekua ya Leta yau kele na inswa ya kutembikisa pe kupesa malongi ya mambu yina me bakana na mukanda ya min'siku ya ngudi (constitution) yina ya « Déclaration Universelle ya ba inswa ya muntu, yina ya charte ya Afrika ya ba inswa ya muntu pe ya bantu pe na nyonso yina metadila ba nguizani ya ba insi pe ya inza ya mvimba na mambu yina me tala ba inswa ya muntu pe na ba inswa ya inza ya bantu yina me ndimama. Leta kele na kiyekua ya kukotisa ba inswa ya muntu na manaka nyonso ya malongi ya bimvuka ya makesa, ya pulisi pe ya bisalu yina ke taláakà mambu ya kutanina insi.

N'siku ke pesa mutindu ya kusadila mambu yina me bakama na mukanda yayi.

Nzila ya makumi iya na sambanu (46)

Inswa na kulonguka, na kimpuanza ya kusala bima ya impa, pe yina metadila bisalu ya minganga ya mayela pe ya bisalu maboko, ba metanina yau na kuzitisa n'siku, lutaninu pe nkadilu ya bantu.

Ba inswa ya kupesa na muntu yina mesonika buku to mesala kima yau, me pesama pe me kakilua na n'siku.

Leta ke kakila ba nkadilu nyonso ya insi na kusala bisalu na yandi. Yandi ke tanina bankadilu nyonso yina ya insi pe yandi ke pesa maboko na ntombokolo na yau.

Nzila ya makumi iya na n'tsambuadi (47) :

Inswa na mavimpi pe ya lutaninu ya bima ya kudia yau me pesama.

N'siku me pesa mutindu ya kusadila pe ya kubongisila mambu yina metadila mavimpi ya bantu pe lutaninu ya bima ya kudia.

Nzila ya makumi iya na nana (48) :

Inswa ya kubaka kifulu ya kuzingila ya mbote, ya maza ya kunwa ya mbote, pe na kinzazi ya mbote, yau me pesama. N'siku me pesa mutindu ya kusadila ba inswa yina.

Nzila ya makumi iya na ivua (49) :

Binunu na bantu yina kele na bimbevo na nzutu na bau, bau kele na inswa ya lukakinu na mambu yina metadila luzingu na bau.

Leta kele na inswa ya kukotisa na binaka ya insi, ya bizunga pe ya babuala, bantu yina kele na bimbevo na banzutu na bau, (personne avec handicap). N'siku me pesa mpila ya kusadila ba inswa yina.

KAPU YA TATU : Samuna yina metadila ba inswa ya bantu nyonso**Nzila ya makumi tanu (50) :**

Leta ke batila ba inswa pe bima ya bana ya insi ya Congo, ; bayina kena kuzingila nakati to na nganda ya insi.

Muana nyonso ya insi ya nzenza kena kuzingila na mpila ya nkuzitisa min'siku ya buala, yandi kevuanda na ba inswa pe kimpuanza mosi na bana ya insi ya Congo ; na kukatula ba inswa yina ya mambu ya politika.

Yandi ke baka lukakinu yina me pesama na bantu pe na bima na bau na kulandakanáakà mambu yina me pesama na mikanda pe min'siku, yandi me lombama na kuzitisa min'siku ya insi.

Nzila ya makumi tanu na mosi (51) :

Leta kele na inswa ya kukakila pe kutombula nguizani ya mbote na bimbvuka nyonso ya babuala me bakama nakati ya insi.

Yandi ke kakila pe ketombula diaka bimbvuka ya bantu yina kele na nsatu ya lutaninu pe yina ya fioti.

Yandi kelandila ntombokolo na bau.

Nzila ya makumi tanu na zole (52) :

Bana nyonso ya insi ya Congo bau kele na inswa ya kubaka ngemba pe lutaninu na kati pe na nganda ya insi.

Muntu mosi ve to kimvuka mosi ve ya bantu lendáakà sadila mwa ndambu ya n'toto ya insi samuna kukuiza sala diambu yina ke kuiza kotisa mpasi na insi to na insi ya nzenza.

Nzila ya makumi tanu na tatu (53) :

Muntu nyonso kele na inswa ya kuvuanda na kifulu yina ke tanila pe ke tombula luzingu na yandi.

Yandi kele na inswa ya kukakila yau.

Leta kele na inswa ya kukakila bifulu ya kuzingila pe mavimpi ya n'kangu.

Nzila ya makumi tanu na iya (54) :

N'siku me pesa mambu ya kusadila samuna na kutunga ba izine, samuna kulunda bima; samuna kusadila masinu ; samuna kuyoka pe kuloza ba doti yina kele ya imbi samuna mavimpi ya bantu, ba doti yina me katuka na ba kompani ya nene to ya fioti yina mebakama na kati ya insi.

Ba doti to bima yina ba me bebisa samuna bisalu yina ya mbongo yau fuana futilama mbongo.

N'siku mepesa mutindu ya kufutila mbongo yina pe ya kusadila bisalu yina.

Nzila ya makumi tanu na tanu (55) :

Kulutisa bima, kubokidisa bima, kulunda bima,kuzika bima,kuloza bima na maza yina me bakama na ba insi pe na banzila ya maza yina kele na luyalu ya insi, kumuangisa ba doti na zulu yina kele ya imbi samuna mavimpi ya bantu,to ba doti nyonso yina yan'káakà ya imbi yina mekatuka na kati ya insi to na ba insi ya nzenza, nyonso yina kele mambu ya imbi yina ke pesimina kitumbu.

Nzila ya makumi tanu na sambanu (56) :

Mambu nyonso, ba nguizani nyonso to diambu yina yan'káakà me salama,yina me kotisa mpasi na insi, na bantu to na bima na bau yina ke sadisáakà bau na luzingu na bau,to na kimvuama na bau ya insi, na kuloza ve mambu yina me bakama na min'siku ya inza samuna yina metadila kubebisa kimvuama, mambu nyonso yina yau kele ya imbi yina n'siku ke pesila kitumbu.

Nzila ya makumi tanu na n'tsambuadi (57) :

Mambu yina mebakama na nzila ya makumi tanu na sambanu ya mukanda yayi, sika na yau me salama na ngindu to na inswa ya muntu yina kele na kimfumu ya luyalu, yau ke pesimina kitumbu ya nene.

Nzila ya makumi tanu na nana (58) :

Bana nyonso ya insi ya Congo bau kele na inswa ya kusadila kimvuama ya insi.

Leta kele na inswa ya kukuiza kabula yau diaka na mutindu ya kufuana pe kukakila ba inswa na yau samuna ntombokolo ya bantu pe ya insi.

Nzila ya makumi tanu na ivua (59) :

Bana nyonso ya insi ya Congo bau kele na inswa ya kusadila bima nyonso yina kele na kati ya insi.

Leta kele na inswa ya kupesa mutindu ya kusadila yau.

Nzila ya makumi sambanu (60)

Kuzitisa ba inswa ya muntu pe kimpuanza na yandi yina me bakama na mukanda ya n'siku ya ngudi, yayi yau fuana salimina na biyekua ya Leta pe na bantu nyonso.

Nzila ya makumi sambanu na mosi (61) :

Ata mbala mosi ve, pe ata na ntangu « état de siège », to « état d'urgence » mekuiza salama na kulandakanáakà mambu yina me bakama na ba nzila 87 to 88 ya mukanda ya n'siku yayi ya ngudi, bakekuiza katula ve ata na mbala mosi ba inswa ya ba mambu yayi :

- inswa na luzingu ;
- kukakila bantu na mambu ya kunyokwama ;
- kukakila bantu na mambu ya kimpika to ki buwumbu
- kusadila n'siku na yina metadila bitumbu na mambu ya imbi ;
- ba inswa ya kutanina pe ya kulandila mambu ;
- kupekisa mambu ya buloko na yina metadila bamfuka ;
- kipuanza ya mabanza pe ya nsambulu.

KAPU YA IYA : Samuna yina metadila mambu ya kusadila ya muana insi

Nzila ya makumi sambanu na zole (62) :

Muntu mosi ve mekondua zimbana n'siku.

Muntu nyonso fuana zitisa n'siku yayi ya ngudi pe kusadila min'siku ya insi.

Nzila ya makumi sambanu na tatu (63) :

Muana nyonso ya insi ya Congo kele na inswa ya kutanina insi pe bumosi na yau na ntuala ya bambeni yina me katuka na insi ya nzenza.

Ba lendáakà zibula kisalu ya makesa samuna muana nyonso ya insi ya congo na mambu yina mepesa n'siku.

Muntu nyonso yina kele na kimfumu ya insi, ya kizunga, ya territoire pe ya buala , yandi kele na inswa ya kutanina bumosi ya insi pe ya territoire na yandi, sikana ve bakefunda yandi na mambu ya kutekisa insi.

Nzila ya makumi sambanu na iya (64) :

Muana nyonso ya insi ya Congo kele na inswa ya kukanga nzila na konso muntu to na kimvuka ya bantu yina ke baka kimfumu ya luyalu na kingolo to na kuzitisa ve mambu yina me bakama na mukanda yan'siku yayi ya ngudi.

Bangindu nyonso yina ya kumeka kukatula kimfumu ya luyalu ya insi na kiti na yandi ya kimfumu , yau kele diambu yina ya imbi mesalama samuna insi pe na Leta, pe yau kekuiza pesimina kitumbu , na kulandakanáakà n'siku.

Nzila ya makumi sambanu na tanu (65) :

Muana nyonso ya insi ya Congo fuana kokisa ba inswa na yandi nyonso na n' tuala ya leta . Pe yandi melombama diaka na kufuta bam'paku na yandi.

Nzila ya makumi sambanu na sambanu (66) :

Muana nyonso ya insi ya Congo kele na inswa ya kuzitisa pe kumonisa ve kimbeni na n'tuala ya mpangi na yandi na kuzingila na mutindu ya mbote samuna kutanina, kutombula pe kukakila bumosi ya insi , luzitu pe kuzitasana ya mbote.

Yandi kele pe na inswa ya kutanina pe kukindisa kintuadi ya insi, na ntagu yau mekuiza kota na mpasi.

Nzila ya makumi sambanu na n'tsambuadi (67) :

Muana nyonso ya insi ya Congo kele na inswa ya kubatila bima na yandi, yina ya leta , pe yina ya mpangi na yandi.

KITINI YA TATU : Samuna yina metadila kubongisa pe kusadila kimfumu ya luyalu.

KAPU YA NTETE : Binaka ya insi.

Nzila ya makumi sambanu na nana (68) :

Binaka ya insi yau kele :

- n'tuadisi ya insi ;
- inzo ya kinzonzi
- Mbula matari ;
- Bayinzo ya nsambusulu (cours et tribunaux).

KIKADA YA NTETE : Samuna yina metadila kiyekua ya luyalu

MULONGO YA NTETE : Samuna yina metadila n'Tuadisi ya insi :

Nzila ya makumi sambanu na ivua (69) :

N'tuadisi ya insi yandi kele m'fumu ya insi. Yandi kele m'tumwa ya insi pe kidimbu ya bumosi ya insi. Yandi fuana zitisa n'siku ya ngudi ya insi.

Yandi ke tuadisa bisalu ya kiyekua ya Leta pe ya binaka, pe lutuadisu bisalu ya ya kiyekua ya leta pe ya binaka, pe lutuadisu ya insi. Yandi kele m'fumu ya dipanda ya insi, ya bumosi ya insi, ya kiyekua ya insi pe yina ya kuzitisa mikanda ya nguizani ya inza ya m'vimba.

Nzila ya makumi n'tsambuadi (70) :

N'tuadisi ya insi yandi ke ponama na manima ya kusala voti yina ya bantu nyonso, pe kitezo ya kimfumu na yandi yau kele ya bamvula tanu yina yandi lendáakà kuiza sadila diaka na mbala mosi kaka.

Na manima ya bisalu na yandi, yandi kekuiza bika kiti na yandi ya kim'fumu ti na kilumbu yina bakepona n'tuadisi yan'káakà.

Nzila ya makumi n'tsambuadi na mosi (71) :

N'tuadisi ya insi yandi ke ponama na n'tangu yina yandi me luta na ba ndinga. Na ntangu yina yandi me luta na bandinga ve na mbala ya n'tete ya voti, bakevutukila voti yina na manima ya kitezo ya kumi na tanu ya bilumbu, samuna mbala ya zole.

Bayina ke vutukila na voti na mbala ya zole, kaka bantu yina mekuiza baka ba ndinga ya kuluta na mbálá ya ntete.

Na ntangu ya kufua, ya kubatakana na diambu to ya kubika mambu ya voti ya muntu mosi na kati ya bau zole, bayina kelanda bau, bau kekuiza sala diaka voti na kulandakanáakà ba mambu yina metadila ba ndinga yina salamáakà na mbala ya ntete. Muntu yina ba kepona na mbala ya zole, yau kele muntu yina mekuiza luta na bandinga.

Nzila ya makumi n'tsambuadi na zole (72) :

Muntu mosi ve lendáakà pesa zina na yandi samu ti bakuiza pona yandi na kuvuanda n'tuadisi ya insi na ntangu yina yandi me kokisa ve mambu yayi :

- kuvuanda muana yina me butukila na insi ya Congo ;
- kuvuanda na kitezo ya bamvula makumi tatu to kuluta ;
- kuvuanda na inswa ya kusadila ba inswa ya bantu (droits civils) pe ya politiki ;
- kukangama ve na diambu mosi ya imbi yina me bimisa n'siku ya kupona.

Nzila ya makumi n'tsambuadi na tatu (73) :

Kusadisa bisalu ya voti samuna kupona n'tuadisi ya insi, yau ke salama na Kimvuka ya insi yina ketaláakà mambu ya kupona, na n'tuala ya bilumbu makumi ivua ti n'tuadisi yina kele na kimfumu yandi kuiza bika kiti na yandi.

Nzila ya makumi n'tsambuadi na iya (74) :

N'tuadisi ya insi yandi ke vuanda na kiti na yandi ya kimfumu na manima ya bilumbu kumi yina kelanda kubima ya mazina ya bantu yina me nunga na voti.

Na n'tuala ti yandi kuiza vuanda na kiti na yandi ya kimfumu, n'tuadisi ya insi yandi kekuiza zenga n'tseleka na n'tuala ya bazuzi ya cour Constitutionnelle, kuna yandi ke tuba mambu yayi :

« munu kingandi..... me ponama ntuadisi ya insi ya Congo Demokratiki, munu me leva ndefi na n'tuala ya Nzambi pe ya bantu :

- *na kusadila pe kukakila n'siku ya ngudi na min'siku ya insi ;*
- *na kutanina kimpuanza na yandi pe ndebama na yau ;*
- *nakukakila bumosi ya insi ;*
- *na kusadila kaka insi pe kuzitisa ba inswa ya muntu nyonso ;*
- *nakukipesa bangolo na munu samuna kutombola luzingu ya bantu pe ndembama ;*
- *na kukokisa pe na kusadila insi na nzila ya bisalu yina me pesama na munu. »*

Nzila ya makumi n'tsambuadi na tanu (75) :

Na manima ya kubika kimfumu samuna diambu ya lufua, ya kubika kisalu too diambu nyonso yina yan'káakà ya kubikila kisalu, bisalu ya n 'tuadisi ya insi, na kukatula yina metangama na banzila 78, 81, na 82, bisalu yina yau kekuiza vuanda ntete na lutuadisu ya Pelezida ya Sénat.

Nzila ya makumi n'tsambuadi na sambanu (76) :

Kukondwa n'tuadisi ya insi na kiti ya kim'fumu yau kekuiza tubimina na bandinga ya Cour Constitutionnelle na mambu yina metubila yandi gouvenrnema.

N'tuadisi ya insi yina ba mekuiza vuandisa ntete na kiti ya kim'fumu yandi kekuiza sadisa ba voti yina bakeponina n'tuadisi (ya insi) ya impa na kulandakana mambu pe min'siku yina mepesa mukanda ya n'siku ya ngudi .

Na ntangu n'tuadisi ya insi me kondua na kiti ya kim'fumu, to na ntangu kukondua yina yamvimba-mvimba mekuiza tubimina na bandinga yayinzo ya nene ya minsiku to Cour Constitutionnelle, kuponama ya m'fumu ya insi yau kekuiza salama na manima ya kubokidisa kimvuka ya insi yina ke taláakà mambu ya voti ; kuponama yina yau kekuiza salama na manima ya makumi sambanu ya bilumbu pe makumi ivua ya bilumbu na manima ya kutuba mambu yina ya kukondua n'tuadisi ya insi na kiti ya kimfumu ; too na manima ya kukondua yina ya mvimba-mvimba ya n'tuadisi ya insi na kiti na yandi ya kimfumu.

Na ba ntangu yan'kaka, kitezo ya bilumbu yina yau lendáakà pusama ti na nkama mosi na makumi zole ya bilumbu na Cour Constitutionnelle na mambu yina metubila yandi kimvuka yina ya insi ketaláakà mambu ya kupona.

N'tuadisi ya insi yina me ponama yandi kekuiza banda bisalu na yandi ya impa.

Nzila ya makumi n'tsambuadi na n'tsambuadi (77) :

N 'tuadisi ya insi ke pesa mabanza na yandi ya bisalu na n'kangu ya insi.

Yandi kesolula, na ba chambres ya Parlema na banzila ya bandinga yina yandi ketanga to yandi ketangisa, pe yina ke zibula nzila ve na kinzonzi.

Yandi ke pesa ba nsangu ya insi mbala mosi na konso mvula na ntuala ya Assemblée Nationale pe ya Sénat, bayina me kutakana na lukutakanu.

Nzila ya makumi n'tsambuadi na nana (78) :

N'tuadisi ya insi yandi ke sola ntumua ya ntete to Premier Ministre na kati ya bana ya inzo ya kinzonzi, na manima ya kusolula na bau. Yandi kekuiza katula yandi na kisalu na ntangu yina yandi me tubila yandi mambu ya kubika kisalu ya Gouvernema.

Na ntangu mambu ya mutindu yayi me salama ve, n'tuadisi ya insi yandi lendáakà pesa mambu ya kisalu na muntu samuna kusosa kimvuka ya kusala na kintuadi.

Mambu yina ya kususila kimvuka yau ke salama na kitezo ya makumi tatu ya bilumbu yina balendáakà buela diaka na mbala mosi kaka.

N 'tuadisi ya insi yandi ke pona bana yan'káakà ya kimvuka ya gouvernema pe yandi ke katula bau na bisalu na bau na dibanza ya ntumua ya ntete to Premier Ministre .

Nzila ya makumi n'tsambuadi na ivua (79) :

N' tuadisi ya insi yandi ke bokidisa pe ketuadisa lukutakanu ya ba ntumua to Ministres. Na ntangu yandi kele na ntangu ve , yandi ke pesa lutuadisu yina na ntumua ya ntete to Premier Minsitre.

N' tuadisi ya insi yandi ke bimisa min' siku na mambu yina me bakama na mukanda ya n' siku yayi ya ngudi ya insi. Yandi ke baka ba lukanu na yandi na nzila ya ba ordonnance.

Mikanda ya kubimisina n' siku (ordonnance) ya n' tuadisi ya insi, na kukatula yina me bakama na banzila 78, na mulongo ya ntete, pe na banzila 80,84 pe143 yau ke tulama maboko, na Premier Ministre.

Nzila ya makumi nana (80) :

N' tuadisi ya insi yandi ke pona ban' tuadisi ya bizunga pe bilandiu na bau na nzila ya ordonnance, na kitezo ya kumi na tanu ya bilumbu, na kulandakanáakà nzila ya 198

Nzila ya makumi nana na mosi (81)

Na kubebisa ve mambu yina yan' káakà me bakama na mukanda ya n' siku ya ngudi ya insi, n' tuadisi ya insi yandi ke pona, pe ke buela kimfumu na bisalu na bau, pena ntangu yankáakà yandi ke katula bau na dibanza ya gouvernema yina me bakiminina lukanu na lukutakanu ya ba ministres, bantu yayi :

- bantumwa ya insi na ba insi ya nzenza, pe bantumwa yina yan' káakà ;
- ban' fumu ya nene ya bimvuka ya makesa, ya pulisi ya insi, pe kimvuka ya nene samuna ndembama to Conseil Supérieur ya Défense ;
- ba Mfumu ya makabu nionso ya makesa to chef d'Etat Mojer Général, ba Mfumu ya makabu ya makesa to Chef d'Etat Major pe ba mfumu ya bimvuka ya nene ya makesa to Commadant, na Conseil Supérieur ya Défense ;

- ba kalaka ya nene ya Leta ;
- ban'tuadisi ya bisalu pe ya bakalasi ya Leta ;
- ban'tumwa ya Leta Na ba kompani, pe na ba organismes ya Leta, kukatula ba Commissaires aux comptes too bantu yina kelandiláakà ndiatisilu ya bisalu ya Leta.
- Ba ordonances ya n'tuadisi ya insi yina mepesama samuna mambu yayi, yau ke tulama maboko na Premier Ministre.

Nzila ya makumi nana na zole (82) :

N'tuadisi ya insi yandi ke pona, pe ke buela kimfumu na bisalu na bau ; pe na ntangu yankáakà, yandi ke katula bau , na nzila ya ordonnance, bazuzi ya Siège pe ya Parquet, na dibanza ya kimvuka ya nene ya bazuzi.

Ba ordonnances yina ba metubila na nzila yina meluta na n'siku yayi, yau ketuláamà maboko na ntumua ya ntete to Premier Ministre.

Nzila ya makumi nana na tatu (83) :

N'tuadisi ya insi yandi kele Mfumu kuluta nene to Commandant Suprême ya bimvuka ya makesa

. yandi ke tuadisa lukutakanu ya nene ya kimvuka ya makesa samuna ndembama (Conseil supérieur de la défense).

Nzila ya makumi nana na iya (84) :

N'tuadisi ya insi yandi ke pesa kimfumu na ba Ordres Nationaux, pe yandi ke pesa décoration, na kulandakanáakà n'siku.

Nzila ya makumi nana na tanu (85) :

Na ntangu yina mambu ya mpasi mingi me bamba kutungisa na mbala mosi kimpuanza to bumosi ya insi, to pe yau ke na kusosa kukangama ya ndiatisilu ya binaka, ntuadisi ya insi ke bimisa « état d'urgence » to « état de siège » na manima ya kusolula na Premier Ministre pe na ban'tuadisi ya masuku (Chambre) nyonso zole , na kulandakanáakà mambu yina me bakama na banzila 144 pe 145 ya mukanda ya n'siku ya ngudi yayi ya insi. Yandi ketubila mambu yina na bana ya insi na nzila ya bandinga.

Mambu ya kulandakana samuna kusala « état d'urgence » to « état de siège » yau mepesama na n'siku.

Nzila ya makumi nana na sambanu (86) :

N'tuadisi ya insi yandi kezibula nzila ya kubanda mvita na ordonnace yina bame wizanina na lukutakanu ya ba ministres na manima ya kundimama ya conseil supéreiur ya défense to kimvuka ya makesa pe na inswa ya Assemblée Nationale na Sénat,,na kulandakanáakà mambu yina me bakama na nzila ya 144 ya mukanda ya n'siku ya ngudi yayi ya insi.

Nzila ya makumi nana na n'tsambuadi (87) :

N'tuadisi ya insi yandi ke sadila ba inswa ya kulemvukila. Yandi lendáakà vutusa to kitisa kitezo ya bitumbu.

Nzila ya makumi nana na nana(88) :

N'tuadisi ya insi yandi ke tinda ban'tumwa ya insi pe bantumwa yina yan'káakà ya nene ('envoyée extraordinaires) na ba insi ya nzenza, pe na bimvuka ya inza (organisations internationales)

Baketindila yandi bantumwa ya ba insi ya nzenza pe yina yan'káakà ya nene.

Nzila ya makumi nana na ivua (89) :

Mbongo ya kufuta pe mikanda ya mazina ya bisalu ya n'tuadisi ya insi yau ke pesama na n'siku yina ketaláakà mambu ya mbongo.

MULONGO YA ZOLE : Samuna yina metadila gouvernema**Nzila ya makumi ivua (90) :**

Gouvernema me bakama na Premier Ministre, ba ministres, bilandi ya ba ministres, pe na ntangu yankáakà, bilandi ya Ntumua ya ntete to Premier Ntumua to Ministre, ntumua ya luyalu to ministre d'Etat pe ba bantumwa ya ba ministres.

Gouvernema kele na lutuadisuru ya Premier ministre, yina kele mfumu ya gouvernema

Na ntangu yandi me batakana na diambu, bisalu na yandi yau ke vuanda na muana mosi ya kimvuka ya gouvernema yina bamepesa lutumwa.

Ban'tuadisi ya Gouvernema bau fuana bimina na bana ya bizunga nyonso ya insi.

Na n'tuala ti bakuiza banda kisalu , Premier minsitre yandi ke songisa na n'tuala ya Assemblée Nationale manaka ya bisalu ya Gouvernema.

Na ntangu yina ba mendima manaka ya bisalu, yina na bana ya kimvuka ya Assemblée Nationale, ba kekuiza vuandisa bau na kiti ya kimfumu.

Nzila ya makumi ivua na mosi (91) :

Gouvernema kekuiza solula na n'tuadisi ya insi mutindu ya kudiatisila bisalu ya insi pe yandi kebaka lutumwa na yau.

Gouvernema ke tuadisa bisalu ya insi.

Bisalu yina metadila lutaninu ya insi, pe yina metadila ba insi ya nzenza, yau kele bisalu ya kusadila na kintuadi na kati ya n'tuadisi ya insi pe na Gouvernema.

Gouvernema yandi ketuadisa bisalu ya leta, ya bimvuka ya makesa, ya bimvuka ya pulisi ya insi ; pe bisalu yina ketaláakà lutaninu ya insi.

Gouvernema kesadila na lukakinu ya Assemblée Nationala na kulandakanáakà mambu yina metubama na banzila 90 pe 100.

Ordonnance yina bakewizanina na lukutakanu ya ba ministres, yau ke pesa mutindu ya kubongisa pe ya kudiatisila bisalu ya gouvernema, pe mutindu ya kusadila na kintuadi na kati ya n'tuadisi ya insi na gouvernema, pe na kati ya bana ya kimvuka ya Gouvernema.

Nzila ya makumi ivua na zole (92) :

Premier ministre yandi kelandila mambu ya kusadila min'siku , pe yandi kele na luyalu ya kubongisila min'siku yina ke bebisa ve ba inswa ya

n'tuadisi ya insi, na kulandakanáakà mukanda ya n'siku yayi ya ngudi ya insi. Yandi ke baka ba lukanu na yandi na nzila ya ba nsilanu « décrets. »

Yandi ke pona, na nzila ya nsilanu « décret » yina ba mewizanina na lukutakanu ya ba ministres, bantu samuna bisalu ya leta pe ya makesa, na kusadila ve yina mebakama samuna n'tuadisi ya insi.

Mikanda yina me sonika Premier Ministre yau ketulama diaka maboko, na ntangu yankáakà, na ba ministres yina kesadila mambu yina mebakama na mikanda yina. Premier ministre lendáakà pesa lutumwa ya bisalu na yandi na ba ministres.

Nzila ya makumi ivua na tatu (93) :

Ministre kele m'fumu ya bisalu ya inzo ya bisalu na yandi. Yandi ke sadila manaka ya bisalu ya gouvernema na kisalu to dikabu na yandi, na lutuadisil pe na ndiatisilu ya Premier Ministre.

Yandi kebaka ba lukanu na yandi na nzila ya lukanu.

Nzila ya makumi ivua na iya (94) :

Bilandi ya ba ministres bau kesadila bisalu na bau na ba inswa ya ba ministres yina kele ba m'fumu na bau na kulandila lukanu yina mepesa mutindu ya kubongisila pe kutuadisila bisalu ya gouvernema. Bau kesala bisalu ya ba « ministres » na ntangu yina bau kena kusala bisalu yankáakà.

Nzila ya makumi ivua na tanu (95) :

Mbongo ya kufuta bana ya kimvuka ya gouvemema yau mepesama na n'siku yina ke taláakà mambu ya mbongo . ' « loi financière ».
Premier ministre yandi kebaka mbongo yina ya kuluta.

MULONGO YA TATU : Samuna mambu yina metadila bisalu ya n'tuadisi ya insi pe ya Gouvemema.

Nzila ya makumi ivua na sambanu (96) :

Bisalu ya n'tuadisi ya insi yau ke kokana ve na yina ya bantu yan'káakà bakepona na bisalu yina ya leta,ya makesa, pe na bisalu nyonso yina yan'káakà ya maboko kitezo ya bamvula ya bisalu ya n'tuadisi ya insi yau ke kokana ve na nyonso yina ya ban'tuadisi ya bimvuka ya Politiki.

Nzila ya makumi ivua na n'tsambuadi (97) :

Bisalu ya bana ya kimvuka ya gouvemema yau ke kokana ve na yina ya bantu yan'káakà ba kepona na bisalu ya Leta , ya makesa, pe na bisalu nyonso yina yan'káakà ya maboko ; na kukatula yina ya bilanga, ya nkadilu ya bantu,ya kulonguka na kalasi pe ya minganga ya mayela.

Bisalu yina yau ke kokana mpe diaka ve na nyonso yina ya ban'tuadisi ya bimvuka ya Politiki.

Nzila ya makumi ivua na nana (98) :

Na ntangu yina bakesala bisalu na bau, n'tuadisi ya insi na bana ya kimvuka ya gouvemema, bau lendáakà ve to na nzila ya bantu yankáakà kusumba

,kubaka na mutindu yankáakà to kufutila bima ya Leta, ya bizunga to ya ba territoires.

Bau lendáakà ata na mbala mosi ve na kutekisa bima ya Leta yina kele na ndandu ya kiyekua ya Leta, ya bizunga pe ya ba territoire.

Nzila ya makumi ivua na ivua (99) :

Na n'tuala ti bakuiza banda bisalu pe na kumanisa na yau, n'tuadisi ya insi na bana ya kimvuka ya Mayala kele na inswa ya kubika na n 'tuala ya yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle mukanda yina me pesa bima na bau mosi, kuna mesonama bima na bau ya inzo, pe bambongo na bau, ba inzo na bau, buela diaka ba mapangu na bau yina me tungama ntete ve, ba mfinda, babilanga, pe bantoto ya kusadila bilanga to ya kutimunina mabanga ya ntalu, pe na ba inzo nyonso yankáakà, yina bamepesila mazina.

Bima ya dibuta yau fuana fubakana nayina ya n'kento to ya bakala, na kulandakanáakà mutindu ya kusadila yau (régime matrimonial), bana ya fioti na ba yina mekula, bana yina kele na maboko na bau.

Yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle yandi ke tinda mambu yina na bilo ya Administrateur fiscale.

Na kusadila mambu yina ve na kitezo ya bilumbu makumi tatu, muntu yina me bakama na diambu yina yandi kekuiza bika kisalu na yandi.

Na manima ya kitezo makumi tatu ya bilumbu kelanda kumanisa ya kisalu, na kusadila mambu yina ve, to na ntangu ya kutuba mambu ya luvunu, to na yina ya kubakila kimvuama yina mezabakana into ve, yinzo ya nene ya min'siku to cour constitutionnelle to Mbanzia nkanu ya nene pe ya nsuka to cour de cassation yandi kekuiza fundimina mambu yina.

KITINI YA ZOLE : Samuna mambu yina metadila kiyekua ya kusala ban'siku.

Nzila ya nkama mosi (100) :

Kiyekua ya kusala min'siku yau kekuiza tuadisama na inzo ya kinzonzi yina me bakama na ma-suku zole ; yau kele : Assemblée nationale na Sénat.

Na kubebisa ve mambu yina mebakama na mukanda ya n'siku yayi ya ngudi , Inzo ya kinzonzi yau kesala min'siku. Yau kelandila bisalu ya gouvenrema, ya ba kompani ya Leta, na ba inzo nkanda pe bisalu ya Leta.

Konso disuku kele na lutuadisusu ya bisalu peya mbongo na yandi mosi , pe yandi kele na mbongo na yandi mosi ya kutuadisila bisalu.

MULONGO YA NTETE : Samuna mambu yina metadila Assemblée Nationale

Nzila ya nkama mosi na mosi (101):

Bana ya kimvuka ya Assemblée Nationale ba kebokidila bau ba *deputé* « *député national* ». bau keponama na voti ya bantu nyonso na mbala mosi to na kinsweki.

Bantu yina bakepona na voti ya mambu yina metadila min'siku, bau kebimina na bimvuka ya politiki to na kimvuka ya Politiki. Bau lendáakà kukibimisa mpe bau mosi.

Konso depite National yandi keponama na bilandi zole.
depite National kele n'tumwa ya insi.

Depite National nyonso yina metindama na muntu bakendima yandi ve.

Kitezo ya ba Depite National na mutindu ya kuponina bau yau mepesama na n'siku yina ya kupona.

Nzila ya nkama mosi na zole (102) :

Muntu mosi ve balendáakà pona na voti yina ya bantu ya minsiku sikana yandi mekokisa ve mambu yayi :

- kuvuanda muana ya insi ya Congo ;
- kuvuanda na kitezo ya makumi zole na tanu ya bamvula to kuluta ;
- kusadila ba inswa ya ki mwana insi pe ya politiki,
- kukangama ve na diambu mosi yina me pekisa n'siku ya kupona.

Nzila ya nkama mosi na tatu (103) :

Depite National yandi ke ponama samuna kitezo ya bamvula tanu ; pe yandi lendáakà kuiza ponama diaka. Kisalu ya ki depite National yau ke banda na ntangu yina Assemblée Nationale me ndima kimfumu na yandi ; pe yau ke manisa na ntangu yina ba mezibula Assemblée Nationale ya impa.

MULONGO YA ZOLE : Samuna yina metadila Senat

Nzila ya nkama mosi na iya (104) :

Bana ya kimvuka ya Sénat ba kebokidila bau ba Sénateurs.

Sénateur kele n'tumwa ya kizunga, kansi kisalu na yandi yau kele samuna insi nyonso.

Sénateur nyonso yina me tindama na muntu ba kendima yandi mosi. Bau keponama na mulongo ya zole na ba Assemblée ya bizunga.

Konso Sénateur ke ponama na bilandi zole.

Ban'tuadisi ya insi yina ya n'tama ponamáakà, bau kele na inswa ya kuvuanda ba sénateurs na luzingu na bau nyonso.

Kitezo ya ba sénateurs na mambu yina mepesama samuna kupona bau , yau mepesama na n'siku ya kupona.

Nzila ya nkama mosi na tanu (105) :

Sénateur ke ponama samuna kitezo ya bamvula tanu. Pe yandi kekuiza ponama diaka.

Kisalu ya sénateur yau kebanda na ntangu Sénat me kuiza ndima kiyekua na yandi ; pe yau ke manisa na ntangu ba mekotisa Sénat ya impa.

Nzila ya nkama mosi na sambanu (106) :

Muntu mosi ve lendáakà kuma sénateur na ntangu yina yandi me kokisa mambu yayi ve :

- kuvuanda muana ya insi ya Congo ;
- kuvuanda na kitezo ya bamvula makumi tatu to kuluta ;
- kusadila ba inswa ya ki mwana insi pe ya politiki,

kukangama ve na n'siku mosi yina me pekisa n'siku ya kupona

MOLONGO YA TATU : Samuna yina metadila ba inswa pe mambu yina me pekisama.

Nzila ya nkama mosi na n'tsambuadi (107) :

Nzonzi mosi ve ba lendáakà kuiza landila, kuiza sosa, kuiza kangama, to kuiza sambisa samuna mambu yina yandi mebibimisa na ntangu yandi ke nakusala bisalu na yandi.

Nzonzi mosi ve ba lendáakà kuiza landila to kukanga na ntangu ya lukutakanu ya bisalu ; kaka na ntangu yina ya ndi mesala diambu ya imbi, bosì ba lendáakà kanga yandi na inswa yina mepesa Assemblée Nationale to Sénat, na kotaláakà diambu yina.

Na ntangu yina yandi kele ve na kisalu ya lukutakanu to (session), Nzonzi mosi ve lendáakà kuiza kangama, kaka na ntangu yina inswa mepesama na bilo ya Assemblée Nationale, to Bilo ya Sénat ; kaka na ntangu yina yandi mesala diambu ya imbi ; bosì ba lendáakà kuiza landila yandi na inswa yina me pesama , too na mambu ya kukangila yandi mvimba–mvimba.

Kukanga to kulandila nzonzi yau kezengana ntete sikana disuku yina kuna yandi me bakama me lomba yau. Kuzengana yina yau lendáakà luta ve kitezo ya bilumbu ya lukutakanu yina kena kusalama.

Nzila ya nkama mosi na nana (108) :

Kitezo ya bilumbu ya kisalu ya Depite ya insi yau lendáakà bundakana ve na yina ya Sénateur ; pe ya sénateur yau lendáakà bundakana ve na yina ya Nzonzi.

Kitezo ya bilumbu ya kisalu ya Député to ya Sénateur yau lendáankà bundakana ve na kitezo ya bilumbu ya kisalu ya bantu yayi :

- a) bana ya kimvuka ya Gouvernema ;
- b) bana ya binaka ya kuvuandisa demokratia ;
- c) bana ya kimvuka ya makesa, ya pulisi, pe ya bisalu ya lutaninu ya insi ;
- d) bazuzi ;

- e) ba kalaka ya leta ;
- f) bam'fumu ya collectivité to ya Groupement ;
- g) ban'tuadisi ya ba inzo ya bisalu to ba kompani ya Leta, yina kena kusala ;
- h) bantu ya ksalu ya bilo ya n'tuadisi ya insi , ya Premier Ministre, ya n'tuadisi ya Assemblée Nationale, ya n'tuadisi ya Sénat, bana ya kimvuka ya Gouvernema ; pe bantu nyonso yina yan'káakà kesala bisalu ya Leta ; ba yina ba mesonika na ba Kompani ya Leta, to na ba kompani yina ke salaka kintuadi na Leta.
- i) Bana nyonso yina yankáakà me ponama.
- j) Kitezo ya bilumbu ya ksalu ya ba Député ya insi to ya ba Sénateur, yau ke kokana ve na bisalu ke futimina mbongo na ba insi ya nzenza, to na bimvuka ya inza.

MULONGO YA IYA : Samuna yina metadila ba inswa ya ba Député ya insi to ba Sénateur.

Nzila ya nkama mosi na ivua (109) :

Ba Député ya insi pe ba sénateurs bau kele na inswa ya kuzieta na kati ya insi, pe kubima na insi.

Bau kele na inswa ya kubaka mbongo ya kufuana yina ke kokisa ba nsatu na bau pe kimfumu na bau. Diambu yayi ya mbongo yau me bakama na n'siku yina ke taláakà mambu ya mbongo (loi financière).

Bau kele na inswa ya kubaka mbongo ya kubimina yina kitezo na yau mekokana na bangonda sambanu ya mbongo yina bakefutáaka bau.

Mutindu ya kusadila mambu yayi na nzila yayi me luta, pe na ba inswa yan'káakà ya ba Nzonzi, yau mepesama na n'siku ya lutuadisu ya konso disuku.

**MULONGO YA TANU : Samuna yina metadila nsuka ya bisalu ya ba Députés
ya insi pe ba Sénateurs.**

Nzila ya nkama mosi na kumi (110) :

Nsuka ya bisalu ya ba Depite National to ba Sénateur , yau ke manisa
na :

- a) Kumanisa ya bilumbu ya bisalu ya kimvuka yina ke saláakà min'siku ;
- b) ntangu ya lufua ;
- c) ntangu ya kubika bisalu
- d) ntangu ya kukangama ya bisalu yan'káakà mvimba-mvimba ;
- e) ntangu ya kukoka diaka kusala kisalu ve ;
- f) ntangu ya kukondua na kisalu yina me pesimina bandinga ve pe inswa ve, yina
meluta kitezo ya $\frac{1}{4}$ ya ba lukutakanu.
- g) ntangu ya kupesama kitumbu yina me bongisama na n'siku ya kupona ;
- h) ntangu ya kundima kisalu yina ke kokana ve na kitezo ya bilumbu ya bisalu ya
ba depite to ba sénateurs ;
- i) ntangu ya kubaka kitumbu ya kukangama na diambu yina ya imbi nge ke
zona sala.

Diambu nyonso yina ya kukondua kuponama na ntangu ya ba voti,
yina monanáakà na m'fumu ya min'siku yina ke taláakà mambu yina, yau ke sala ti
Depite ya insi to Sénateur kuiza bika kisalu na yandi.

Na ntangu yina, ba kevinganina yandi na kilandi na yandi ya n'tete.
Depite ya insi to Sénateur nyonso yina me katuka na ngindu na yandi mosi na
kimvuka ya Politiki na yandi na ntangu ya kusala bisalu na yandi ya min'siku, yandi
ke bika kisalu na yandi na parlema, yina yandi bakiláakà na nzila ya kimvuka ya
politiki na yandi.

**MULONGO YA SAMBANU : Samuna yina metadila ndiatisilu ya bisalu ya
Assemblée Nationale pe ya Sénat.**

Nzila ya nkama mosi na kumi na mosi (111) :

Assemblée Nationale na Sénat bau kele na lutuadisuru ya Bilo mosi-mosi kuna me bakana bana n'tsambuadi, bau kele :

- nt'uadisi ;
- kilandi ya n'tuadisi ;
- kilandi ya zole ya n'tuadisi ;
- kinati ndinga ;
- kilandi ya kinati ndinga ;
- nsoniki mikanda ;
- kilandi ya nsoniki mikanda.

Ban'tuadisi ya ma-suku nyonso zole bau fuana vuanda bana yina me butukila na insi ya Congo. Bana ya kimvuka ya Bilo bau ke ponama na kulandakana mambu yina me pesama na n'siku ya kosalu ya ma-suku nyonso zole.

Nzila ya nkama mosi na kumi na zole (112) :

Konso disuku ya inzo ya kinzonzi fuana pona n'siku na yandi ya kosalu.

N'siku yina ya bisalu ke pesa mambu yayi :

- a) kitezo ya bilumbu pe min'siku ya ntuadisilu ya bilo, biyekua pe bandandu ya n'tuadisi na yau, na yina ya bana yan'káakà ya kimvuka ya Bilo ;
- b) kitezo ya bana ya kimvuka, mutindu ya kuponina bau, mutindu ya kupesila kimfumu, kosalu pe ngolo ya bimvuka yina ke saláakà kosalu konso kilumbu,

pe kuzibula na ndiatisilu ya bimvuka yina ke saláakà kosalu na bantangu ya n'káakà.

- c) Kubongisama ya bisalu ya bilo yina kele na lutuadisulu ya kalaka ya nene yina ya luyalu pe ya konso disuku ;
- d) Bitumbu ya mambu ya kosalu ya kupesa na ba Députés pe ba Sénateurs ;
- e) Mutindu ya kuponina ; na kukatula yina pesamáakà na mukanda ya n'siku ya ngudi yayi ;

Na n'tuala ya kusadila yau, n'siku ya kosalu yau fuana pesama na n' tuadisi ya yinzo yina ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle yina ke landila mambu yina ba mesonika kuna na kulandakanáakà n'siku ya ngudi ,na kitezo ya bilumbu kumi na tanu.

Na kubaka ve lukanu na manima ya bilumbu kumi na tanu, n'siku yina ya kosalu yau kekota na ba inswa na yau. Mambu yina sikana yau kokana ve na n'siku, balendáakà kuiza sadila yau ve.

Nzila ya nkama mosi na kumi na tatu (113) :

Na kukatula bimvuka yina ke saláakà kosalu konso kilumbu, to na ntangu ya nkáakà, ma suku nyonso zole bau lendáakà sala kimvuka mosi to kuluta yina me bakana na mbuta ya ma suku nyonso zole samuna kusangisa bangindu yina kenata bau na kubaka lukanu mosi.

Sikana nguizani ya mbote yau kele ve, Assemblée Nationale ke baka lukanu.

Nzila ya nkama mosi na kumi na iya (114) :

Konso disuku ya yinzo ya kinzonzi yau kesangana na lukutakanu ya nene na manima ya bilumbu kumi na tanu yina kelanda kubimisa ya mambu yina me bakana na voti ya kupona bantu ya min'siku na kimvuka ya insi yina ke taláakà mambu ya kupona na kimpuanza, samu na :

- a) Kuzibula Bilo ya mua ba ntangu yina kele na lutuadisuru ya mbuta mosi ná bilandi zole ya baleki.
- b) Kundima biyekua ;
- c) Kupona pe kuzibula Bilo mvimba-mvimba ;
- d) Kusonika pe kundima mukanda ya n'siku ya kisalu,

Ntonónò ya bisalu yau ke salama na lutuadisi ya Kalaka ya nene ya luyalu ya masuku nyonso zole.

Na ntangu ya bisalu ya lukutakanu, ma suku nyonso zole ke sangana samu na kusonika pe kundima n'siku ya kisalu ya Congrès (Règlement intérieur du Congrès).

Lukutakanu ke manisa na ntangu yina bamekuiza zenga diambu ya nsuka ya kusala na kilumbu yina.

Nzila ya nkama mosi na kumi na tanu (115) :

Assemblée Nationale ná sénat bau kekutana mbala zole na lukutakanu ya nene na konso mvula :

- a) ya n'tete ke zibuka na bilumbu kumi na tanu ya ngonda ya tatu, pe ke manisa na bilumbu kumi na tanu ya ngonda ya sambanu.
- b) Ya zole ke zibuka na bilumbu kumi na tanu ya ngonda ya ivua pe ke manisa na bilumbu kumi na tanu ya ngonda ya kumi na zole.

Sikana kilumbu ya kumi na tanu ya ngonda ya tatu, to ya ngonda ya ivua yau kele kilumbu ya ksalu ve to yau mekubua kilumbu ya lumingu, kuzibuka ya lukutakanu yau ke salama na kilumbu yina kelanda.

Kitezo ya bilumbu ya konso lukutakanu yau lendáakà luta ve bangonda tatu.

Nzila ya nkama mosi na kumi na sambanu (116) :

Konso Disuku ya yinzo ya kinzonzi yau lendáakà bokidisama na lukutakanu ya nene na n'tuadisi na yau na kupesa diambu ya kusadila to na kulombama ya Bilo , to na mua ndambu ya bana ya kimvuka na yandi, to ya n'tuadisi ya insi , to na gouvernema.

Kumanisa ya bisalu yau ke salama na manima ya bilumbu makumi tatu, kubanda na kilumbu yina bá zibuláakà yau.

Nzila ya nkama mosi na kumi na n'tsambuadi (117) :

Manaka ya kusadila na lukutakanu ya konso Disuku samuna kulandila n'siku, kupesa dibanza ya kusala n'siku to mabanza ya Politiki ya kusadila ya gouvernema ; yau kele ya mfunu mingi, sikana gouvernema mekuiza lomba yau na manima ya kusoludila yau na lukutakanu ya ba ministres.

Nzila ya nkama mosi na kumi na nana (118) :

Ba mbuta ya Assemblée Nationale pe Sénat bau ke kutana kaka na ntangu yina kitezo ya mingi ya bana ya bimvuka me sangana.

Ba lukutakanu ya Assemblée Nationale pe ya Sénat yau kesalama na n'tuala ya bantu nyonso, kaka na ntangu ya kubaka lukanu bosu nde yau kesalama na kinsweki.

Ba mambu ya bisalu ya kinzonzi pe mikanda ya Assemblée Nationale na ya Sénat, ba kebimisa yau na mikanda yina ke pesáakà ba nsangu ya kisalu ya inzo ya kinzonzi.

Nzila ya nkama mosi na kumi na ivua (119) :

Ma suku nyonso zole ke kutana na lukutakanu samuna mambu yayi :

- a) samuna mutindu ya kutadila diaka mambu yina mebakama na mukanda ya n'siku ya ngudi, na kulandakanáakà banzila 218 tii na 220 ya mukanda ya n'siku ya ngudi yayi ;
- b) inswa ya kutubila mambu ya kusadila yina me salimina « état d'urgence » to « état de siège », pe ya kubanda mvita, na kulandakanáaka banzila 85 na 86 ya mukanda ya n 'siku ya ngudi yayi ;
- c) kuwa ndinga ya n'tuadisi ya insi samuna mambu ya ndiatisilu ya insi , na kulandakanáakà nzila 77 ya mukanda ya n'siku ya ngudi yayi ;
- d) kuponama ya bana tatu ya kimvuka ya yinzo ya nene ye min'siku to Cour Constitutionnelle, na kulandakanáakà mambu yina me bakama na nzila 158 ya mukanda ya n'siku ya ngudi yayi.

Nzila ya nkama mosi na makumi zole (120) :

Na ntangu yina ma suku nyonso zole me kutana na lukutakanu, Bilo na bau yau kele yina ya Assemblée Nationale ; pe lutuadisuru ya bisalu yau ke salama na kusobasana ya ban'tuadisi ya ma suku nyonso zole.

Lukutakanu ke ndima n'siku na yandi ya kusadila. Na n'tuala ti bakuiza sadila yau, n 'siku ya kisalu yau fuana pesama na n'tuadisi ya Congrès (lukutakanu) na yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle yina ke landila mambu yina ba mesonika kuna na kulandakanáakà n'siku ya ngudi na kitezo ya bilumbu kumi na tanu. Na kubaka ve lukanu na manima ya bilumbu kumi na tanu, n'siku yina ya kisalu yau kekota na ba inswa na yau.

Mambu yina, sikana yau me kokana ve na n 'siku, ba lendáakà kuiza sadila yau ve.

Nzila ya nkama mosi na makumi zole na mosi (121) :

Konso Disuku to lukutakanu (Congrès) yau ke kutana kaka na ntangu yina kitezo ya mingi ya bana ya bimbuka me sangana.

Na kusadila ve mambu yina ya nkáakà me pesama na mukanda ya n'siku ya ngudi, lukanu nyonso ke bakama na kulandakanáakà n'siku ya kisalu ya konso Disuku to Lukutakanu.

Kuponama yau kesalama na kubokila mazina pe na kuvutusa ndinga, to na kutombula diboko na zulu, to na kuvuanda, na kutelema, to kusonika dizina na kinsweki na mukanda ya voti, to na kupona na nzila ya masinu.

Na kupona yina metadila mikanda ya min'siku, voti ke salama na nzila ya kubokila mazina to ya kuvutusa ba ndinga. Kuponama yau lendáakà salama pe na nzila ya nsadulu yina kepesa Kedika ya kuluta.

Na kusadila ve mambu yina ya nkáakà me pesama na mukanda ya n'siku ya ngudi, konso Disuku to Lukutakanu yandi lendáakà baka lukanu ya voti ya kinsweki samuna kundima diambu mosi ya lukanu.

Kansi, na ntangu yina lukanu metadila kuponama ya bantu, ;voti ke salama na mukanda yina ke sonimina dizina na kinsweki.

**KITINIYA TATU :SAMUNA YINA METADILA MAMBU ME BAKAMA NA KATI
YA KIYEKUA YA LUYALU PE KIYEKUA YA KUSALA MIN'SIKU.**

Nzila ya nkama mosi na makumi zole na zole (122) :

Na kubebisa ve mambu yina ya nkáakà me pesama na mukanda ya n'siku ya ngudi yayi, n'siku me pesa mutindu ya kusadila mambu yayi :

- a) ba inswa ya konso muntu pe yina me pesama na bana insi samuna kusadila bimpuanza na bau ;
- b) mutindu ya kusadila voti ;
- c) mbongo ya leta ;
- d) mabanza yina kimvuka ya makesa mekuikimisa na bantu samuna yina metadila luzingu pe bima na bau ;
- e) ki mwana insi, ngolo ya bantu, nsadilu ya bima, nkadilu ya bima,pe mutindu ya kusadila kimpuanza ;
- f) mutindu ya kubumisina mambu ya imbi pe mutindu ya kupesila bitumbu yina bakepesa bau ; mutindu ya kupesila bitumbu, mutindu ya kubongisila pe ya kutwadisila kiyekua ya bazuzi ; mutindu ya kuzibudila bimvuka ya impa ya min'siku ya bazuzi ; mukanda ya min'siku ya bazuzi ; mutindu ya kusadila min'siku ya kimvuka ya nene ya bazuzi ;
- g) mutindu ya kubongisila kimvuka ya banzonzi, mutindu ya kusadisila muntu na kusadila min'siku pe kuzonzila yandi na n'tuala ya luyalu ;
- h) munkita, mutindu ya kusadila ba inswa pe mambu ya kusadila ya bantu pe ya munkita ;

- i) mutindu ya kulemvukila bantu pe ya kuvutusila bantu yina mesala mambu ya imbi na ba insi na bau ;
- j) mbongo yina mebakama, kitezo pe mutindu ya kufutisila ba mpaku, mutindu ya kubimisina mbongo ;
- k) mutindu ya kudevila pe ya kuwizinina na mambu ya mbongo samuna leta ;
- l) mikanda ya min'siku ya ksalu ya bàkàlákà ya Leta, ya bàkàlákà ya ba inzo nkanda ya nene ;
- m) ya bimbuka ya makesa, ya Pulisi pe ya bisalu ya kutanina insi ;
- n) ba inswa ya ksalu pe ya kutanina luzingu ya bantu na nsuka ya ksalu ;
- o) mutindu ya kubongisila bimbuka ya makesa, ya ba Pulisi ; mutindu ya kusonikina bana ya bimbuka ya makesa pe ya Pulisi ; kubuelama kimfumu, ba inswa pe mambu ya kusadila ya ba makesa pe ya ba Pulisi.

Nzila ya nkama mosi na makumi zole na tatu (123) :

Na kubebisa ve mambu yina ya nkáakà me bakama na mukanda ya n'siku ya ngudi yayi, n'siku mepesa mutindu ya kusadila mambu yayi :

- a) kimpuanza na nsadilu, na bisalu ya Leta, na bizunga pe ba territoires, na mayela na bau pe kimvuama na bau ;
- b) kuzibula ba kompani , bakalasi pe bimbuka ya leta ;
- c) ntuisilu ya mambu ya n'toto, ya mabanga ya ntalu, ya bamfinda pe ba inzo ;
- d) ntuisilu ya bimbuka ya kulunda mbongo ;
- e) ntuisilu ya ba kalasi pe ya mavimpi ;
- f) mambu metadila bitumbu ;
- g) mambu metadila bimbuka ya Politika pe ya syndicat ;
- h) inswa ya kubika ksalu na ntangu ba kena kufuta ve ;

- i) mambu metadila mutindu ya kubongisa bisalu ya bimvuka yina ke muangisáakà nsangu ;
- j) mambu yina metadila bisalu ya minganga ya mayela pe ya tekinka
- k) mambu yina metadila mutindu ya kulundila mbongo ;
- l) mambu yina metadila bunkáakà pe bifuanisu ;
- m) mambu yina metadila ba nsaka
- n) mambu yina metadila bilanga, kutuela bibulu, kuloba pe kutuela bambizi ;
- o) mambu yina metadila kutanina bifulu ya kuzingila pe nzietolo ya bantu ;
- p) mambu yina metadila lutaninu ya bimvuka ya bantu yina kele na mpasi (groupes vulnérables).

Nzila ya nkama mosi na makumi zole na iya (124)

Min'siku yina n'siku ya ngudi kena kupesa n'kadilu ya n'siku ya insi, ya mepesama pe mebalusama na kitezo ya mingi ya bana ya kimvuka yina mesala konso disuku na kusadila mambu yayi :

- a) Dibanza ya n'siku kepesama na kinzonzi pe na voti ya disuku ya n'tete, kaka na ntangu yina mekuiza manisa kitezo ya kumi na tanu ya bilumbu yina pesamaakà kubanda kilumbu yina ba kotisaakà yau na Gouvernema.
- b) Bau lendaakà sadila mambu yina mebakama na nzila ya nkama mosi na makumi tatu na zole ,(132). Kansi, sikana ma suku nyonso zole kena kuwizana ve, n'siku lendaaka ndimama na assemblée Nationale na Lutangu ya n'suka na kitezo ya mingi ya bana ya kimvuka na yandi.
- c) Ban'siku yina metadila bisalu ya Leta yau lendaakà bima kaka na manima ya kutubila yau na yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle na n'tangu

yina n'tuadisi ya insi metuba ti min'siku yina yau kena kuzitisa n'siku ya ngudi na kitezo ya kumi na tanu ya bilumbu.

Nzila ya nkama mosi na makumi zole na tanu (125)

Sikana dibanza ya kusala n'siku na malu-malu me bakama na gouvernema, ba kuiza tubila yau na konso disuku, na kutalaakà m'fumu na yau na kimvuka yina me lombama, na kusadila mambu yina mepesa mukanda ya n'siku ya lutuadisu ya bisalu ya konso disuku.

Nayina metadila dibanza ya kukotisa n'sibu samuna kusala n'siku ya ngudi, dibanza ya kusadila n'siku yina yau fuana landa nzila yina melombama na nzila ya n'kama mosi na makumi zole na ivua (129).

Nzila ya nkama mosi na makumi zole na sambanu (126)

Min'siku ya kimvuama yau kena kumonisa into ya kubakila mbongo mpe kiyekwa ya kubakila mbongo mpe kiyekwa ya Leta.

Assemblée Nationale na Sénat bau kepona ba ngindu ya kusadila min'siku ya mbongo ya leta, na kusadila mambu yina mepesama samuna n'siku ya Leta yina metubimina na nzila ya nkama mosi na makumi zole na iya (124) ya mukanda ya n'siku ya ngudi. Ngindu ya n'siku ya mbongo ya kusadila na mvula, kuna me bakama na mbongo yina Leta ke sadisila bisalu to (budget), gouvernema ke kitisa yau na Bilo ya inzo ya kinzonzi na kilumbu ya kimi na tanu ya ngonda ya ivua ya konso mvula.

Kusala too kusoba na mutindu ya kufuana bisalu ya Leta, yau lenda salama ve na ngonda ya mambu yina ponamaakà samuna kusala n'siku ya mbongo. Sikana dibanza ya kusala n'siku ya mbongo yina ba mekotisa na kusadila n'siku yau me ponama ve na n'tuala ti bakuiza banda kosalu ya impa, n'tuadisi ya insi kepesa

inswa ya kusadila n'siku yina na manima ya kuwizana na gouvernema na lukutakanu ya ba ministres na kulandakana mambu yina ma suku nyonso zolé mepona.

Sikana dibanza ya kusala n'siku ya mbongo ba mekotisa yau ve na ntangu ya kufuana samu ti bakuiza bimisa yau na n'tuala ti bisalu ya impa kuiza banda, gouvernema kelomba na Assemblée Nationale pe na Sénat bakuiza pesa n'tete mbongo ya kusadila bisalu.

Sikana gouvernema me kotisa ve ngindu ya kitezo ya mbongo yina yandi kesadila na bilumbu yina mebikana tii mvula yina ya n'tama kuiza manisa, bakekuiza bika bisalu na bau na maboko ya bantu yan'kaaka.

Na ntangu yina Assemblée National nà Sénat ba mepesave ngindu na bau na kitezo ya bilumbu kumi na tanu ya kupesila mbongo ya kusadila, mambu yina mepesama samuna kusadila mbongo yina ba kekuiza sadila yau na n'tuadisi ya insi na dibanza ya gouvernema na manima ya kuwizana na lukutakanu ya ba ministres.

Na kutalaakà mambu nyonso yina me tubama na mulongo yayi meluta, na ntangu yina ba mekoka kusadila ve n'siku ya mbongo ya mvula na kilumbu ya n'tete ya ngonda ya zole ya mvula ya impa, n'tuadisi ya insi, na dibanza ya gouvernema yina ba mewizanina na lukutakanu ya ba ministres, yandi kepesa inswa ya kusadila ngindu ya n'siku ya mbongo samuna mambu yina ma suku nyonso zole kuizaakà pona.

Nzila ya nkama mosi na makumi zole na n'tsambuadi (127)

Kundima kusala nsobolo na dibanza ya n'siku ya mbongo, yau lendaakà ndimama ve na n'tangu yina n'sobolo mekuiza kitisa mbongo ya Leta, too yau mekuiza buela kitezo ya mbongo ya kubimisa samu na kusadila bisalu; kansi yau lenda ndimama kaka sikana mbongo yina ke vutuka na nkela ya Luyalu.

Nzila ya nkama mosi na makumi zole na nana (128)

Mambu yina ya n’kaka ke talaakà n’siku ve, yau kele na nkadilu naa yau yaa n’kaakà.

Mukanda yina ikele na nkadilu ya n’siku yau lendaakà baluka na nzila n’siku sikana yinzo ya nene ya min’siku to Cour Constitutionnelle, na kulombama na gouvernema, yandi metuba ti mambu yina sonamaaka na kitini ya nzila yina meluta, yau ikele na n’khadilu ya n’siku.

Nzila ya nkama mosi na makumi zole na ivua (129)

Gouvernema, na n’kinzi ya bisalu na yandi, yandi lendaakà lomba na Assemblée Nationale to na Sénat inswa ya kubaka, na nzila ya n’siku, na kitezo ya bilumbu ya kufuana pe na mambu ya kuzabakana, na kubaka ba lukanu yina ikele na n’khadilu penza ya n’siku.

Ba lukanu pe n’siku yina ba mebaka na lukutakanu ya ba ministres, yau kekota na bisalu, kubanda kilumbu yina ba bimisaakà yau.

Dibanza ya kusala n’siku ya impa, yau ke kubua sikana gouvernema me kotisa yau ve na inzo ya kinzonzi na kitezo ya bilumbu yina mepesa n’siku ya kuvingana too “droit d’habilitation”.

Na kumanisa ya kitezo ya bilumbu yina pesamaakà na mulongo ya n’tete ya nzila yayi, sikana Inzo ya Kinzonzi zola ndima diaka ve ba ordonnances too lukanu ya n’siku yayi, n’siku ke vuanda diaka na n’sasa to na m’fumu mosi ve.

Ba Lukanu pe nsiku yina ba mendima na lukutakanu ya ba Ministres yina bau nyonso metula kitimbu ya maboko, yau lenda baluka ve na mutindu yau me sonimina na kati ya n’siku.

Ba Lukanu pe Nsiku ke monisa ngolo na yau na ntangu yina Inzo ya Kinzonzi ke manga dibanza ya kusadila yau.

Nzila ya nkama mosi na makumi tatu (130)

Dibanza ya kusala n'siku yau mepesama na gouvernema na ba députés pe na ba sénateurs.

Ba ngindu ya min'siku ya mambu ya kimvuama, ba kebika yau na bilo ya Assemblée Nationale na kusadila kitezo ya bilumbu yina mepesama na nzila ya nkama mosi na makumi zole na sambanu (126).

Bangindu ya kusala min'siku na n'tuala ti bakuiza wizana pe kundima yau, bafuana zabisa na gouvernema yina kepesa na bilumbu kumi na tanu kelenda bangindu na yandi, na bilo ya disuku mosi. Kuluta kitezo ya bilumbu yina, bangindu yina ba kekuiza zonzila yau mpe kundima dibanza yina.

Nzila ya nkama mosi na makumi tatu na mosi (131)

Bana ya kimvuka ya gouvernema bau kele na inswa ya kutala mutindu bisalu ya Assemblée Nationale kena kulutila, na bisalu ya kimvuka na bau mosi.

Sikana m'fumu na bau me lombama, bana ya kimvuka ya gouvernema bau ikele na kisalu ya kuvuanda mpe kutala mutindu ba n'kinzi ya Assemblée Nationale na yina ya Sénat ikele na kusalimina, mpe bau lendaaka baka ndinga pe kuvutusa mvutu na mambu nyonso yina bana ya Inzo ya Kinzonzi ke yuvula bau.

Nzila ya nkama mosi na makumi tatu na zole (132)

Kuzonzila mabanza ya kutula n'siku kesalama na n'tuala ya disuku yina me yamba mukanda gouvernema me kotisa.

Disuku yina ke yamba mukanda yina ba mendima na disuku ya n'kaakà, yandi kepesa kaka ngindu na mukanda yina ba metindila yandi.

Nzila ya nkama mosi na makumi tatu na tatu (133)

Bana ya kimvuka ya gouvernema bau ikele na insua ya kupesa mabanza na bau na mikanda yina kele na kinzonzi, kansi bau lendaakà vuanda ve na ntangu yina ba kepona yau.

Nzila ya nkama mosi na makumi tatu na iya (134)

Mabanza ya kutula n'siku ya impa mpe kubongisa yau na bana ya kimvuka ya Assemblée Nationale to ya Sénat yau lendaakà ndimama ve na ntangu yina ngindu yina ba mebaka yau mekuiza kitisa kimvuama ya insi, to yau mebuela kitezo ya ban'tumwa ya Leta samuna kudia mbongo.

N'kansi dibanza na bau, yau lendaakà ndimama kaka sikana yau ikele ya mbote mpen'siku yango yau mepesa diluaku ya kuvutula mbongo na nkela ya Luyalu.

Nzila ya nkama mosi na makumi tatu na tanu (135)

Dibanza nyonso ya n'siku ke bakama, yau fuana lutila na ma suku nyonso zole samuna kubimisa n'siku ya kubulakana na ntangu nguizani ya mbote ikeele ve na ma suku nyonso zole, kimvuka mosi yina ke sangisa ma suku nyonso

zole yau kebaka biyekua ya kupesa dibanza na n'siku ya zulu ya mambu yina nataakà mvualakani mpe ba bilo ya ma suku nyonso zole yina yau kekuiza bongisa n'siku yina. Sikana kimvuka yina kesangisa bau yau lenda ve na kupona mukanda mosi ya n'siku, to sikana mukanda yina yau me ndimama ve na kulandakana mambu yina mepesama na mulongo yina meluta, Assemblée Nationale kekuiza pesa ngindu na yandi. Mpe na ntangu mukanda yina kimvuka sonikaakà, to yina yandi mosi ponaakà na kubalula mua ndambu ya mambu yina sénat ndimaakà na manima ya kubalula yau.

Nzila ya nkama mosi na makumi tatu na sambanu (136)

Na bilumbu sambanu ya kundima yau, ba ketinda n'siku yina na n'tuadisi ya insi samu ti yandi bimisa yau na n'kangu. Pe premier ministre yandi kebaka mpe mukanda mosi.

Nzila ya nkama mosi na makumi tatu na n'tsambuadi (137)

Na kitezo ya bilumbu kumi na tanu (15) yina ba metindila mukanda yina, n'tuadisi ya insi yandi lendaakà lomba na Assemblée Nationale to na sénat samu ti bakuiza bongisa n'siku to ndambu ya banzila yina me bakama kuna ; mpe kubongisa yau, yau lendaakà mangana ve na bimvuka nyonso zole yina. Mukanda fuana kota diata na kati ya Assemblée Nationale to na Sénat samu bau zonzila yau, mpe na manima ti bau ndima yau ata na mutindu yina basadilaakà yau, to na manima ya kubongisa yau na kitezo ya mingi ya bana ya kimvuka yina sonikaakà yau.

Nzila ya nkama mosi na makumi tatu na nana (138)

Na kukatula ve mambu yina ya n'kaakà me bakama na kati ya n'siku yayi ya ngudi, mutindu ya mbote Assemblée Nationale na Sénat lendaakà tudila meso na bisalu ya gouvernema, ya ba kompani ya leta, na bakalasi pe ba inzo ya leta, yau kele ya kusadila mambu yayi :

- a) kuyuvula biuvu na inwa to na mukanda na mambu yina metala kisalu ya muntu na muntu ;
- b) kuyuvula kyuvu na mambu yina kena kusalama ;
- c) kubokidisa bau na ba inzo ya bisalu ;
- d) kusala kimvuka mosi samuna kulandila bisalu na bau ;
- e) Bimvuka fuana kuwa bisadi to ban'tuadisi ya insi na n'tangu mambu ya bisalu kena kutambula mbote ve.

Mutindu ya kulandila bisalu yina ya leta, yau ke salimina na kulandila mambu yina n'siku ya bisalu ya n'konso disuku mepesa bau, mpe mambu ya kupesila bitumbu, yau fuana salama na kulaandakana banzila n'kama mosi na makumi iya na sambanu (146), na nkama mosi na makumi iya na n'tsambuadi (147) ya mukandda ya n'siku ya ngudi yayi.

Nzila ya nkama mosi na makumi tatu na ivua (139)

Yinzo ya nene ya min'siku to Cour constitutionnelle lendaakà baka mukanda yina ya kundimina n'siku yina kena kuwuzana ve na n'siku ya ngudi na mambu yayi :

- a) N'tuadisi ya insi na kitezo ya bilumbu kumi na tatu yina kelanda, yandi kebaka mukanda yina ba mepesa yandi samuna kundima n'siku ;
- b) Gouvernema, na kitezo ya bilumbu kumi na tatu yina kelanda, bau kebaka mukanda yina ba mepesa bau samuna kundima n'siku ;

- c) Kitezo ya ba députés to ba sénateurs yina me bakamana 1/10 ya bana ya kimvuka ya konso disuku, na bilumbu kumi na tanu kelanda, bau kebaka mukanda yina ba mepesa bau samuna kundima n'siku.

N'siku lenda kota na kisalu to balendaakà samuna yau, kaka na ntangu yau kena kuwizana na n'siku ya ngudi, na nzila ya yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle yina kepesa lukanu na yandi na kitezo ya bilumbu kumi na tanu yina yandi bakilaaka yau. Kuluta bilumbu yina, n'siku ke sadila mambu yina me bakama na n'siku ya ngudi.

Nzila nkama mosi na makumi iya (140) :

M'fumu ya insi ke bimisa n'siku na manima ya kumi na tanu ya bilumbu yina yandi bakilaakà yau, na manima ya kumanisa ya kitezo ya bilumbu yina pesamaaka na banzila nkama mosi na makumi tatu na sambamu (136), pe na n'kama mosi nà makumi tatu na n'tsambuadi (137) ya mukanda ya n'siku ya ngudi yayi. Yau yina, sikana m'fumu ya insi me bimisa n'siku yina ve na n'kangu, bantu ya n'kaakà lenda sala yau.

Nzila ya nkama mosi na makumi iya na mosi (141)

Ba n'siku fuana tulama kidimbu ya n'siku ya Leta mpe ba kekuiza bimisa yau na buku ya ba nsangu ya luzitu to "Journal Officiel".

Nzila ya nkama mosi na makumi iya na zole (142) :

Samuna kusadila n'siku, ngonda m'vimba fuana luta banda kilumbu yina ba mebimisa yau na Buku ya ba nsangu ya luzitu to "Journal Officiel". Sikana

mpova ya n'kaakà ya n'siku kena kupekisa ti ba samuna yau, gouvernema fuana sala nyonso samuna kumuangisa n'siku na bandinga iya ya insi na kitezo ya bangonda zole, kubanda kilimbu yina ba bimisaakà yau.

Nzila nkama mosi na makumi iya na tatu (143) :

Na kulandakanáakà mambu yina me sonama na n'siku ya ngudi ya insi, na nzila ya makumi nana na sambanu (86), yau zola tuba ti : m'fumu ya insi kepesa nzila ya kubanda mvita na lukanu yina me bakama na lukutakanu ya ba ministres na manima ya kuwa lukanu ya ma suku nyonso zole.

N'tuadisi ya insi fuana baka inswa samuna kuzabisa n'kangu.

Na n'tangu ya mvita to bambeni me kota na insi, ba inswa mpe mambu ya kusadila ya bana ya buala yau kepesa nsasà na n'siku.

Nzila ya nkama mosi na makumi iya na iya (144) :

Na kusadila mambu yina me bakama na nzila makumi nana na tanu ya mukanda ya n'siku ya ngudi yayi, lukutakanu ya malu malu to “état de siège” pe “état d'urgence” yau ke tubama na n'tuadisi ya insi.

Assemblée Nationale pe Sénant bau kesangana n'sika mosi. Na ntangu yina bau kele na lukutaakanu ve, lukutakanu ya nene ke salaamà samuna yau, na kulandila n'zila nkama mosi na kumi na iya ya mukanda ya n'siku ya ngudi yayi.

Lukutakanu ya malu-malu to “Etat d'urgence” pe “état de siège” yau lendaakà salama na kati ya insi nyonso to na ndambu na yau na kitezo ya bilumbu makumi tatu.

N'siku yina mesalama na Lutakanu ya malu-malu yau ke manisa na manima ya kitezo ya bilumbu yina pesamaakà na mulongo ya tatu ya nzila yayi, kaka na ntangu yina Assemblée Nationale na Sénat me bokidisama na n'tuadisi ya insi na Lukanu yina mepesama na lukutakanu ya ba ministres, bau lendaakà pesa inswa ya kupusa yau na kitezo ya bilumbu kumi na tanu yina ke landama.

Bambutu ya Assemblée Nationale na Sénat bau lendaakà, na nzila ya n'siku, kumanisa ntangu nyonso bisalu ya lukutakanu ya malu-malu.

Nzila ya nkama mosi ya makumi iya na tanu (145) :

Na ntangu yina lukutakanu ya malu-malu mesalama, ntuadisi ya insi yandi kebaka lukanu na nzila ya n'siku yina ba me wizanina na ba lukutakanu ya ba ministres, samuna kusadila mambu yina.

Ban'siku yina, na ntangu ba metula yau maboko, bau ketinda yau na yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle yina kebaka lukanu ya kutuba sikana ba n'siku yina yau me bebisa mambu yina mebakama na n'siku ya ngudi.

Nzila ya nkama mosi na makumi iya na sambamu (146) :

Premier ministre yandi ledaakà, na manima ya nguizani na lukutakanu ya ba ministres, bika na n'tuala ya Assemblée Nationale, manaka ya kisalu ya Gouvernema, samuna yina metadila bisalu na yandi to yina metadila nsobolo ya n'siku.

Assemblée Nationale ke manga kundima kisalu ya gouvernema to ya muana mosi ya kimvuka ya gouvernema na nzila ya voti.

Mukanda ya kumangina bisalu ya gouvernema yau ke ndimama kaka na ntangu yina yau metulama maboko na Bambutu Assemblée Nationale.

Mukanda ya kumanigana kisalu ya muana ya kimvuka ya Mayala yau me tulama maboko na 1/10 ya bambuta ya Assemblée Nationale ;

Kinzonzi pe voti yau lendaakà salama na manima ya bilumbu zole yina kelanda kukotisa mukanda yina. Bakekuiza pona kaka ba voti yina ke ndima kumongina yina yau lendaakà ndimama kaka na kitezo ya mingi ya mbuta ya Assemblée Nationale.

Na ntangu ba meloza mukanda ya kumangina, bantu yina tulaakà yau maboko bau lendaakà pesa ve dibanza ya kusonika ya nkaakà na ntangu ya lukutakanu yina.

Manaka, ndinga ya mambu ya bisalu to mukandaa yina metubimina na mulongo yayi meluta, yau kevuanda lokola ya kundimama, kaka na ntangu yina diambu mosi ya kumangina me ponaaa na kulandakanakà mambu yina mebakama na mulongo ya zole pe ya tatu ya nzila yayi.

Premier ministre yandi kele na inswa ya kulomba na sénat ti bakuiza ndima ndinga yina me pesama samuna mambu ya bisalu.

Nzila ya nkama mosi na makumi iya na n'tsambuadi (147)

Na ntangu yina assemblée Nationale me ndima mukanda ya kumangina, Gouvernema fuana kanga bisalu na yandi.

Na ntangu yina, Premier ministre ke pesa mukanda ya kukangila bisalu ya Gouvernema na n'tuadisi ya insi na manima ya kilumbu mosi.

Na ntangu yina mukanda ya kumangina me sonama samuna muana mosi ya kimvuka ya Gouvernema, muana yina yandi fuana bika bisalu na yandi.

Nzila ya nkama mosi na makumi iya na nana (148) :

Na ntangu yina nguizani ya mbote kele ve na kati ya Assemblée Nationale na Gouvernema, n'tuadisi ya insi lendaakà, na manima ya kusolula na

Premier Ministre pe ba n'tuadisi ya Assemblée Nationale na ya sénat, yandi lendaakà kanga bisalu ya Assemblée Nationale.

Diambu mosi ve ya kukangila bisalu lendaakà salama na mvula yina kelanda ba voti, to na ba nsungi yina ya balukutakanu ya malu-malu to pe ya mvita, too pe na ntangu yina insi kele na lutuadisi ya n'tuadisi ya insi yina mebaka n'tete kinfumu.

Na manima ya kukanga bisalu ya Assemblée Nationale, kimvuka yina ya insi ke talaakà mambu ya kupona na kimpuanza, yau ke bokidisa bantu na kusala voti ya kupona bana ya kimvuka ya Assemblée Nationale ya impa, na kitezo ya bilumbu makumi sambanu yina kelanda kilumbu yina bamebimisa n'siku ya kukanga bisalu.

Kukanga bisalu ya lukutakanu ya fioti to ya nene bau lendaakà vutusa yau na manima samuna kusadila mambu yina mebakama na nzila 144.

KITINI YA IYA : SAMUNA YINA METADILA KIYEKUA YA BAZUZI MULONGO YA NTETE : MAMBU YA KUSADILA

Nzila ya nkama mosi na makumi iya na ivua (149) :

Kiyekua ya bazuzi ya kelandakana ve nsadilu ya bisalu ya kiyekua ya kusala ban'siku pe kiyekua ya Luyalu.

Yau mekangama na bisalu ya ba yinzo ya nsambusulu to cours et Tribunaux yayi : Yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle; mbanzia nkanu ya nene pe ya nsuka to Cour de Cassation , lukutakanu ya Luyalu, « Conseil de l'Etat, yinzo ya nsambusulu ya makesa, to « Haute Cour Militaire », ba yinzo ya nsambusulu ya ba sivili pe ya makesa, pe ba Parquets yina me kangama na ba inzo ya luyalu ya bazuzi yina.

Mambu ya kedika ke salama na kati ya insi nyonso na zina ya n’kangu.

Balukanu pe ba nsambulu, na ba lukanu ya ba yinzo ya nsambusulu to Cours et Tribunaux yau ke salama na zina ya n’tuadisi ya insi.

Balendaakà zibula ve ba Tribunal ya nkaakà na manima ya yina me zabana.

N’siku lendaakà zibula ba inzo ya luyalu samuna kutala mambu ya ngudi.

Kiyekua ya bazuzi yau kele na kitezo ya mbongo yina me ponama na lukutakanu ya nene ya bazuzi pe ba ketinda yau na gouvernema samu bakotisa yau na mbongo yina Leta ke bimisa samuna ndiatasila ya bisalu na yandi.

N’tuadisi ya ntete ya yinzo ya nsambusulu ya nsuka to Cour de Cassation yandi ke pesa inswa ya kusala kisalu yina.

Yandi ke sala na kintuadi na secrétariat ya m’vimba ya lukutakanu ya bimvuka ya bazuzi.

Nzila nkama mosi na makumi tanu (150) :

Kiyekua ya bazuzi yau ke kakila bimpuanza pe ba inswa ya bana ya insi.

Bazuzi bau kesala bisalu na bau kaka na kuzitisa min’siku.

N’siku mosi kepesa mukandaa ya min’siku ya ndiatasila ya bisalu ya bazuzi.

Bazuzi ya inzo ya kinfumu na bau, bau lendaakà simbama ve. Bau lendaakà tinda bau kifulu ya n’kaakà kaka na ntangu yina kuponama ya impa me salama, to me lombama na yandi mosi, to pe na ntangu ba ke sobasana na bifulu na bau ya kusadila na lukanu yina me pesama na lukutakanu ya kimvuka ya bazuzi.

Nzila ya nkama mosi na makumi tanu na mosi (151) :

Kiyekua ya luyalu kele na diluaku ve ya kutumina bazuzi na mambu yina metadila bisalu na bau, to yakupesa mabanza na bisalu na bau, to kukotisa

mvualangani ve na mambu yina bakesadila lukanu ya lukanu ya mbote, kiyekua ya kusala ban'siku yau lendaakà baka ve lukanu na mambu yina ya mpasi me bakama na bisalu naa yandi, to kubalula lukanu ya mbote, to kumanga diambu yina ba kebakila lukanu.

N'siku nyonso yina ke bakama samuna kuzenga mambu na nsambusulu yina kena kusalama, yau lendaakà ndimama ata mbala mosi ve.

Nzila ya nkama mosi na makumi tanu na zole (152) :

Kimvuka ya nene ya lukutakanu ya bazuzi (Conseil Supérieur de la magistrature) yau kele kimvuka yina ke tuadisa bisalu ya kiyekua ya bazuzi.

Kimvuka ya nene ya lukutakanu ya bazuzi yau me bakana na :

- N'tuadisi ya yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle ;
- N'tuadisi ya ntete ya yinzo ya nene ya min'siku ;
- N'tuadisi ya ntete ya yinzo ya nzengolo ya nsuka;
- N'tuadisi ya yinzo ya nene ya min'siku;
- N'tuadisi ya ntete ya yinzo ya nsambusulu ya makesa;
- N'tuadisi ya ntete ya lukutakanu ya Luyala;
- N'tuadisi ya ntete na lukutakanu ya Luyala;
- N'tuadisi ya nene na yinzo ya nsambusulu ya makesa;
- Ban'tuadisi ya ntete ya Ba Cours d'Appel ;
- Ba Procureurs Généraux prè ba cours d'appel ;
- Ba n'tuadisi ya ntete ya ba cours administratives d'Appel ;
- Procureurs Généraux près ba cours administratives d'Appel,
- Ba N'tuadisi ya ntete ba yinzo ya nsambusulu ya makesa;
- Ba auditeurs militaires supérieurs ;
- Bazuzi zole ya siège ya konso cour d'appel, bayina me ponama na bazuzi ya inzo na bau samuna kitezo ya bamvula tatu ya bisalu ;

- Zuzi mosi ya Parquet samuna konso cour militaire.

Yandi ke pesa mabanza ya mutindu ya kuponina bau, yaa kubuela bau kimfumu, pe mutindu ya kukatusila bazuzi na kisalu.

Yandi kesadila luyalu ya kupesa bitumbu na bazuzi.

Yandi ke pesa bangindu na yandi samuna mambu ya kulemvukila.

N'siku mosi mepesa mutindu ya kubongisila pe ya kutuadisila kimvuka ya lukutakanu ya nene ya bazuzi.

MULONGO YA ZOLE : SAMUNA YINA METADILA BA INZO YA BISALU YA MIN'SIKU

Nzila ya nkama mosi na makumi tanu na tatu (153) :

Bakekuiza zibula ba inzo ya bisalu ya min'siku, kuna ke bakama ba tribunali ya kusambisila ba sivili na makesa yina kele na lutuadisusu ya Cour de Cassation to tribunali ya nzengolo.

Na kubebisa ve bisalu na yandi yina ya nkaakà me zabana na mukanda ya n'siku ya ngudi to na ban'siku ya insi, tribunal ya nzengolo to Cour de Cassation yandi kele na kiyekwa ya nzengolo ya ba lukanu na ba nsambusulu yina mesalama na ba tribunali yina ke sambisaakà mambu ya ba sivili na ya makesa. Na kulandakana mambu yina mebakama na n'siku ya ngudi pe na min'siku ya insi, tribunali ya nzengolo yandi kelandila na n'tuala pe na nsuka ya mambu ya nzimbala yina mesala bantu yayi :

- Bana ya kimvuka yina ke tuadisaakà bana ya insi pe Sénat;
- Bana ya kimvuka ya gouvernema, kukatula premier ministre;
- Bana ya kimvuka ya yinzo ya nene ya min'siku ;
- Bazuzi ya yinzo ya nzengolo ya nsuka pe ya Parquet ya cour yina ;
- Bana ya kimvuka ya Conseil ya leta pe ya Parquet ya conseil yina ;

- Bana ya kimvuka ya yinzo ya nsambusulu ya mbongo pe ya Parquet ya cour yina ;
- Ban'tuadisi ya ntete ya cour d'Appel na ba N'tuadisi ya ba parquet yina ;
- Ban'tuadisi ya ntete ya ba Cours Administratives d'appel pe ba Procureurs ya ba Cours yina ;
- Ban'tuadisi ya bizunga, bilandi na bau, pe ba Ntumua ya bizunga ;
- Ban'tuadisi ya binvuka ya bizunga.

Ba yinzo ya nsambusulu yina kesambisaakà ba sivili na makesa bau kesadila mikanda ya min'siku ya inza yina bakendima ; min'siku, mambu ya kubongisa yina kena kuzitisa min'siku na bunkaakà, yina kekuiza bebisa ve luzingu pe nkadilu ya bantu. Kubongisa, kutuadisa bisalu pe mpila ya kusadila ya ba inzo ya min'siku yau mepesama na n'siku ya bisalu yina.

MULONGO YA TATU : SAMUNA YINA METADILA MAMBU YA BA INZO YA MIN'SIKU YINA KETALAAKA MAMBU YA BISALU YA LETA

Nzila ya nkama mosi na makumi na tatu na iya (154)

Bakekuiza zibula ba inzo ya min'siku yina ketalakà mambu ya bisalu ya leta, kuna mebakama kimvuka ya leta (conseil de l'Etat) pe ba yinzo ya nsambusulu yina ke talalakà n'siku ya kisalu.

Nzila ya nkama mosi na makumi tatu na tatu (155)

Na kubebisa ve bisalu na yandi yina yankaaka mezabana na mukanda yan'siku ya ngudi to ya n'siku, kimvuka ya leta (conseil de l'Etat) yau mezaba na n' twala pe na manima, mambu yina ya kulandila bisalu yina mekuiza bebisa n'siku,

yina kebebisa bisalu to nsadilu pe ba lukanu ya bam'fumu ya nene ya leta. Ba kekuizaaa landila yau samuna mambu ya ba lukanu ya ba cours administratives d'Appel, to ba inzo ya min'siku ya bisalu ya leta.

Na ntangu yina ba inzo ya nkaakà ya luyalu ikele ve, kimvuka ya leta yina ke futisa mbongo samuna kubongisa diambu yina ya kisalu, ya nkadilu ya imbi to ya kubebisa bima ya kusalu, yina me pesimina inswa na bam'fumu ya insi. Kimvuka yina ya leta (conseil de l'Etat) yau kebaka lukanu ya kupesa ndinga na yandi na kuzitisa ba inswa ya bantu pe ya leta. Kubongisa, mpila ya kusadila pe ntuadisilu ya bisalu ya ba inzo ya min'siku ya bisalu ya leta yau mepesama na n'siku ya bisalu yina.

MULONGO YA IYA : SAMUNA YINA METADILA BA INZO YA BISALU YA MINSIKU YA MAKESA

Nzila ya nkama mosi na makumi tanu na sambanu (156)

Ba inzo ya bisalu ya minsiku ya makesa bau ke sambisa mambu ya bitumbu yina mesala bana ya bimvuka ya makesa pe ya Pulisi ya insi.

Na ntangu ya mvita to na ntangu ya “état de siège” to pe “état d'urgence” mesalama, n'tuadisi ya insi, na lukanu ya nguizani yina me bakama na lukutakanu ya ba ministres, yandi lendaakà pekisa mutindu ya kupesila bitumbu ya ngolo ya ba yinzo ya nsambusulu yina ke zengaakà mambu ya ba inswa ya bantu nyonso samuna nkinzi ya ba inzo ya min'siku yina ke talaakà mambu ya makesa, na ndambu to na kati ya insi nyonso, na kulandakana kitezo ya ntangu pe bitumbu yina yandi mepesa. Kansi, inswa ya kufundila mambu baledaakà pekisa yau ve.

N'siku ya bisalu yina mepesa mutindu ya kusadila, ya kubongisila pe ya kutuadisila ba inzo ya bisalu ya min'siku ya makesa.

**KITINI YA TAANU : SAMUNA YINA METADILAYINZO YA NENE YA
MIN'SIKU TO COUR CONSTITUTIONNELLE**

Nzila ya nkama mosi na makumi tanu na n'tsambuadi (157) :

Bakekuiza zibula Cour Constitutionnelle to inzo ya nene ya min'siku.

Nzila ya nkama mosi na makumi tanu na nana (158) :

Inzo ya nene ya min'siku yau me bakama bana ivua yina meponama na n'tuadisi ya insi, na katina bau, mebakana bana tatu yina ya nkaakà, bau me ponama na inzo ya kinzonzi na Lukutakanu na bau, pe tatu meponama diaka na kimvuka ya nene ya bazuzi (conseil supérieur de la magistrature).

2/3 ya bana ya kimvuka ya inzo ya masonga ya nene ya min'siku bau fuana vuanda bazuzi yina me bimina na kimvuka ya bazuzi, to na kalasi ya nene. Bamvula ya bisalu ya bana ya kimvuka ya Cour Constitutionnelle yau kele ya bamvula ivua yina bake kuiza vutukila ve.

Ba kekuiza katula na manima ya bamvula tatu kitezo ya 1/3 ya bisadi ya yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle. Kansi na nkoso ntangu yina ba kekuiza bisadi, kisalu yina yau kekuiza salama na mpila ya kupona muana mosi na konso kimvuka.

N'tuadisi ya yinzo ya nene ya min'siku bake pona yandi na ba mpangi na yandi ya bisalu samuna kitezo ya bamvula tatu yina yandi kekuiza vutukila mbala mosi.

Yandi kevuanda na kiti ya kimfumu na yandi n'siku yina kebimisa n'tuadisi ya insi.

Nzika ya nkama mosi na makumi tanu na ivua (159) :

Muntu mosi ve ba lendaakà pona samuna kuvuanda muana ya kimvuka ya yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle sikana :

- a) Yandi kele ve muana ya insi ya Congo ;
- b) Yandi mekokisa ntete ve kitezo ya bamvula kumi na tanu na bisalu ya kizuzi to ya politika.

Nzila ya nkama mosi na makumi sambanu (160) :

Yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle kele na insua ya kulandila mambu yina metadila kupesa n'kinzi na min'siku pe na mikanda yina ke talimina lokola n'siku.

Ban'siku yina ketuadisa bimvuka, na n'tuala ti bakuiza bimisa yau, pe yina ya min'siku ya kisalu ya ba ma suku ya kinzonzi pe ya lukutakanu, yina ya kimvuka ya insi ke tallakà mambu ya kupona na kimpuanza, na yina ya kimvuka ya nene ya bantu ke muangaakà nsangu, na n'tuala ti bakuiza sadila yau, yau fuana lutaa ntete na yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle yina ketuba n'tsadilu na yau, mekuelana na mambu yina mebakana na mukanda ya n'siku ya ngudi.

Nakulandakanaakà mambu yina metadila kupesa nkinzi na min'siku, balendaakà tinda min'siku na yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle na n'tuala ti bakuiza bimisa yau na n'tuadisi ya insi, na Premier Ministre, na n'tuadisi ya Assemblée Nationale, na n'tuadisi ya Sénat to na kitezo ya 1/10 ya ba députés to ba Sénateurs.

Cour Constitutionnelle fuana baka lukanu na kitezo ya ngonda mosi. Kaniu, na ntangu yina Gouvernema me lomba yau, kitezo yina ya kekuiza kita na bilumbu nana.

Nzila ya nkama mosi na makumi sambanu na mosi (161) :

Yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle yandi kelandila mambu ya kunzonzila n'siku na kulombana ya n'tuadisi ya insi, ya Gouvernema, ya n'tuadisi ya Sénat, ya n'tuadisi ya Assemblée Nationale, ya 1/10 ya bana ya kimvuka ya konso Disuku ya inzo ya kinzonzi, ya ban'tuadisi ya bizunga, pe ya ban'tuadisi ya kimvuka yaa bizunga.

Yandi ke sambisa mambu yina ya mfitakani me bakana na kupona n'tuadisi ya insi, pe ba m'fumu ya min'siku na yina metadila kuyufusila dibanza ya nkangu.

Yandi kelandila mambu ya mfitakani yina me bakama na kati ya kiyekwa ya luyalu pe kiyekwa ya kusala ban'siku na yina me bakama na kati ya Leta na bizunga.

Yandi kelandila mambu yina mepesama na balukanu ya Yinzo ya nzengolo to Cour de Cassation pe ya ya Lukutakanu ya Leta, kaka na ntangu yina bau ke pesa dibanza na diambu yina me kotisa m'vualakani na ba inzo ya bisalu ya min'siku to na ba inzo ya mambu ya bisalu.

Diambu yina ya kulandila yau kekuiza ndimama sikana diambu ya kumangina me bimisama na n'tuala ya Yinzo ya nzengolo to na Lukutakanu ya Leta.

Mutindu ya kulandila mambu yina metubama na mulongo yayi meluta, yau me pesama na n'siku.

Nzila ya nkama mosi na makumi sambanu na zole (162)

Yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle yau kaka melombama na kuzenga diambu yina me kuelana ve na n'siku ya ngudi, yina ba me bika na n'tuala na yandi na inzo ya luyalu mosi.

Muntu nyonso lendakà kuenda funda na n'tuala ya Yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle samuna diambu nyonso yina ya n'siku me kuelana ve na n'siku yaa ngudi.

Yandi lendaakà kuenda pe na n'tuala ya Yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle samuna kufunda diambu yina me kuelana ve na n'siku ya ngudi, diambu yina yandi kena kusambila na Inzo ya luyalu mosi.

Inzo ya luyalu yina yau ke bongisa, pe kekuenda bika na n'tuala ya Yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle mambu yina.

Nzila ya nkama mosi na makumi sambanu na tatu (163) :

Yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle yau kele Inzo ya luyalu yina ke pesa kitumbu na n'tuadisi ya insi pe na Premier ministre na kusadila mambu yina n'siku ya ngudi me pesa.

Nzila ya nkama mosi na makumi sambanu na iya (164) :

Yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle yau kele inso ya luyalu yina kepesa kitumbu na n'tuadisi ya insi pe na Premier Ministre samuna kubaka kitumbu na mambu ya politika, ya kufinga Parlema, yaa kubebisa nkadilu ya muntu, na yina ya kutinda muntu na kusala diambu ya imbi, na nyonso yina

metadila mambu ya kuzitisa ve ba inswa ya bantu nyonso na ntangu yina bau vuandaakà na bisalu ya kutuadisa insi to bimvuka.

Yau ke kuiza sambisa mpe bantu yina salaaakà mambu ya imbi nzila mosi na bau.

Nzila ya nkama mosi na maumi sambanu na tanu (165) :

Na kubebisa ve mambu yina ya nkaakà me bakana na mukanda ya n'siku yayi ya ngudi, kutekisa insi yau ke salama na ntangu yina n'tuadisi ya insi me zitisa ve n'siku ya ngudi ya insi na dibanza na yandi mosi, to na ntangu yina yandi mosi to Premier Ministre bau me kangama na mambu yina ya imbi, yina ya kuzitisa ve ba insua ya muntu to ya kutekisa mwa ndambu ya n'toto ya insi.

Mambu yina me bebisa lukumu na bau, yau ke salama na ntangu yina n'tuadisi ya insi to Premier ministre mekuiza bebisa bankadilu na bau, to na yina ba mezabila bau ti ba mesala mambu ya imbi, ya kubaka to kupesa mbongo na nzila ya mayuya, to na kubaka kimvuama na nzila yina mepekisama.

Mambu yina me tadila kutinda muntu na kusala diambu ya imbi, yau ke salama na ntangu yina n'tuadisi ya insi to Premier ministre me sala kinkita na ba inzo to na bima ya kutekisa, yina yandi me zabila m'fumu na yau, pe yina yandi mebakila ndandu na n'tuala ti n'kangu kuiza zaba yau.

Mambu yayi ya imbi yau me bakana na kusumba to kutekisa bima yina basumbi to batekisi ke zaba n'sasà na yau ve.

Kufinga Parlema yau kesalama na ntangu yina Premier ministre me vutusa ata ndinga ve na kiteso ya ngonda mosi na byuvu yina ba chambre ya inzo ya kinzonzi me yuvusa yandi samuna kuzaba mfilu yina kena kutambudila bisalu ya Gouvernema.

Nzila ya nkama mosi na makumi sambanu na sambanu (166) :

Lukanu ya kukandila na yina ya kufundila n'tuadisi ya insi na Premier ministre, yau ke pesama na kitezo ya 2/3 ya bana ya kimvuka ya inzo ya kinzonzi bayina mesala lukutakanu (Congrès), na kulandakana mambu yina n'siku ya kisalu na bau mepesa.

Lukanu ya kulandila na yina ya kufindila bana ya kimvuka ya Gouvernema, yau kepesama na kitezo ya mingi ya bana ya kimvuka yina mesala assemblée Nationale naku landakanaka mambu yina n'siku ya kisalu na bau mepesa.

Bana ya kimvuka ya Gouvernema yina ba mefunda, bau ke bimisa mukanda yina ba kebikila kisalu na bau.

Nzila ya nkama mosi na makumi sambanu na n'tsambuadi (167) :

Na ntangu yina ba me kanga bau, n'tuadisi ya insi na Premier ministre bau ke bika kimfumu to bisalu na bau. Mutindu ya kubikila kimfumu to bisalu yina yau ke pesama na Yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle.

Samuna mambu yina ya imbi bau me sala, yina me tala bisalu na bau ve, mambu ya kulandila n'tuadisi ya insi na premier ministre bakekwiza bika yau ti na ntangu yina ke manisa bisalu na bau. Pe na ntangu yina, mpila ya kusadila ba insua na bau yau ke kuiza pekisama.

Nzila ya nkama mosi na makumi sambanu na nana 168 :

Ba lukanu ya Yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle ba kekuiza landila yau ve, pe yau kekuiza salama na mbala mosi. Yau fuana salama pe yau kepesama na kingolo na kiyekwa

ya Leta, na bakàlakà nyonso ya Leta pe ya ba inzo ya min'siku, na ba sivili pe makesa, pe na bantu yankaakà.

Diambu nyonso yina mekuelana ve na n'siku ya ngudi yau kekuiza salama ve.

Nzila ya nkama mosi na makumi sambanu na ivua (169) :

Mutindu ya kubongisila pe ya kutuadisila Yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle yau me pesama na n'siku yina ke talaakà bisalu yina.

**KITINI YA SAMBANU : SAMUNA YINA METADILA MBONGO YA LETA
MULONGO YA NTETE : MAMBU YA KUSADILA**

Nzila ya nkama mosi na makumi n'tsambuadi (170) :

Franc congolais yau kele mbongo ya insi ya R.D.C. yau kele na kiyekwa ya kusadila yau na kati ya insi nyonso.

Nzila ya nkama mosi na makumi n'tsambuadi na mosi (171) :

Mbongo ya kusadila ya Gouvernema na yina ya bizunga yau kele na kitezo mosi ve.

Nzila ya nkama mosi na makumi n'tsambuadi na zole (172) :

Bisalu ya kusadila mbongo yina Leta mehimisa, yau kebanda na kilumbu ya ntete ya ngonda ya nteté pe kemanisa na kilumbu ya makumi tatu na mosi ya ngonda ya kumi na zole.

Nzila ya nkama mosi na makumi n'tsambwadi na tatu (173) :

Kitezo ya mbongo yina Leta kesadila yau kepesama samuna konso mvula na Parlema na nzila ya Yinzo ya nene ya mambu ya mbongo to Cour de Compte na mambu na yandi.

Kitezo ya mbongo yina Leta kesadila yau kepesama na n'siku.

Nzila ya nkama mosi na makumi n'tsambuadi na iya (174) :

Kaka n'siku nde lendaakà pesa mambu ya mpaku.
Kufuta mpaku yau kelé inswa mepesama ma konso mwana yina kena kuzingila na insi ya R.D.C.

Kaka n'siku nde lendaakà pesa lukanu ya kufuta ve to ya kufuta mpaku.

Nzila ya nkama mosi na makumi n'tsambuadi na tanu (175) :

Kitezo ya mbongo ya kubaka pe ya kubimisa ya Leta, na mbonosono ya yina ya Gouvernema pe ya bizunga, yau kepesama konso mvula na nzila ya n'siku.

Kitezo ya mbongo ya kubaka ya Leta yina bakepesa na bizunga, yau kele na na kitezo ya makumi iya Kitezo ya mbongo yina yau kebimina na bizunga.

N'siku ke pesa mpila ya kubakila ba mbongo yina ya nkaakà ya buala, pe kepesa mpila ya kusadila yau.

MULONGO YA ZOLE : SAMUNA YINA METADILA YINZO YA NENE YA KULUNDILA MBONGO

Nzila ya nkama mosi na makumi ntsambuadi na sambanu (176)

Yinzo ya nene ya kulundila mbongo ya insi ya Congo yau kele inso yina ke bimisa mbongo ya insi ya Congo.

Samuna yau, yau kele na inswa ya :

- a) Kulunda mbongo ya Leta ;
- b) Kubatila pe kulunda ngolo ya mbongo;
- c) Kubongisa pe kupesa mutindu ya kusadila mbongo yina ;
- d) Kulandila bisalu nyonso yina Banki kesala;
- e) Kupesa malongi na Gouvernema na yina metadila n'sadilu ya kimvuama pe ya mbongo.

Na ntangu ya kusadila ba inswa yina mepesama na yandi, Yinzo ya nene ya kulundila mbongo ya insi ya Congo yau kele na kimpwanza pe na kiyekwa ya yandi mosi samuna yina metadila kusadila mbongo.

Nzila ya nkama mosi na makumi nt'sambuadi na n'tsambuadi (177)

Mpila yaa kubongisila pe kutuadisila bisalu ya Yinzo ya nene ya kulundila mbongo ya Congo yau mepesama na n'siku yina ke taláakà bisalu yina.

MULONGO YA TATU: SAMUNA YINA METADILA INZO YA MIN'SIKU YA MBONGO

Nzila ya nkama mosi na makumi n'tsambuadi na nana (178) :

Ba me zibula na insi ya R.D.C. Inzo ya min'siku ya mbongo.

Inzo ya min'siku ya mbongo yau kele na lutuadisi ya Assemblée Nationale.

Bana ya kimvuka ya Inzo ya min'siku ya mbongo bau ke ponama, ke pesama kimfumu, pe na ntangu ya n'kaakà, ba kekatula bau na kisalu na n'tuadisi ya insi, na manima ya lukanu ya Assemblée nationale.

Bana ya kimvuka ya inzo ya min'siku ya mbongo bau fuana monisa mayele na bau na mambu yina metadila mbongo, min'siku to bisalu, pe bau fuana monisa kitezo ya bamvula kumi to kuluta na bisalu yina.

Nzila na nkama mosi na makumi n'tsambuadi na ivua (179) :

Mutindu ya kupona bisadi, ya kubongisila pe ya kutuadisila bisalu ya

Inzo ya min'siku ya mbongo yau me pesama na n'siku yina ke talakà bisalu yina.

Nzila ya nkama mosi na makumi nana (180) :

Inzo ya min'siku ya mbongo to "Cour des Comptes" kelandila na kusadila mambu yina n'siku mepesa lutuadisu ya mbongo ya Leta, bima ya Leta, na mbongo ya bizunga, ya ba territoires, na yina ya bimvuka ya Leta.

Inzo ya min'siku ya mbongo yau ke bimisa na konso mvula mukanda ya mambu yina yandi mesadila, mpe yandi kekuenda bika, yau na n'tuala ya m'fumu ya Insi, na Inzo ya Kinzonzi, mpe na gouvernema.

Mukanda yina ba kebimisa yau na Buku ya ba nsangu ya luzitu to mukanda yina ke pésaakà ba n'sangu ya bisalu ya Leta.

**MULONGO YA IYA : SAMUNA YINA METADILA NSANDUKU YA INSI
YA KUKABULA MBONGO SAMUNA KUSADISA
BISALU**

Nzila ya nkama mosi na makumi nana mosi (181) :

Ba mezibula sanduklu ya insi ya kukabula mbongo samuna kusadisa bisalu. Mpe ba mepesa yau lutumua ya min'siku.

Sanduku ya insi ya « péréquation to yaku kabula mbongo na kitezo mosi» yau me zibuka samuna kupesa mbongo na bisalu, pe na manaka ya kubongisa bima ya Leta samuna kukotisa bumosi na insi, mpe kubongisa mambu yina ke kotisa mvualakani na kutombuama na kati ya bizunga na ba territoires. Sanduku yina ikele na kitezo ya mbongo yina ke pesaakà yandi sanduku ya Leta samuna kusadisa bisalu na yandi mpe mbongo yina ba kepesa yandi, yau ikele na kitezo ya 10 % (dix pourcent) ya mbongo yina bizunga me kotisa na sanduku ya leta.

Yau ikele na lutuadisu ya Gouvernema.

N'siku yina ke talakà bisalu yina, yau mpepesa mpila ya kubongisila mpe ya kutuadisila bisalu na yandi.

**KITINI YA N'TSAMBUADI : SAMUNA YINA METADILA KIMVUKA YA
BA PULISI MPE YA MAKESA YA INSI**

**MULONGO YA NTETE : SAMUNA YINA METADILA KIMVUKA YA BA
PULISI**

Nzila ya nkama mosi na makumi nana na zole (182) :

Ba pulisi ya insi bau ikele na lutumwa ya kutanina bima ya Leta, luzingu ya bantu mpe bima na bau, ya lukotisa ngemba mpe ya kuvutusa ngemba ya bantu nyonso, na yina ya kubatila ba m'fumu ya luyalu.

Nzila ya nkama mosi na makumi nana na tatu (183) :

Kimvuka ya ba pulisi ya insi yau kesala bisalu ya politika ve. Yau ikele samuna kutanina insi. Mpe ata muntu mosi ve lendaakà katusa mpila na yau ya kusadila.

Kimvuka ya ba Pulisi ya insi kesala kisalu na yandi na kati ya insi nyonso na kuzitisa mukanda ya n'siku ya ngundi yayi pe min'siku ya buala.

Nzila ya nkama mosi na makumi nana na iya (184) :

Kimvuka ya ba Pulisi ya insi yau ikele na lutumua ya luyalu ya ba sivili mpe yau ke tuadisama na ministre yina ke talakà mambu ya kati ya insi, to ministre de l'intérieur.

Nzila ya nkama mosi na makumi nana na tanu (185) :

Kitezo ya ba pulizi, bisalu ya kutumina ntangu nyonso mpe bifulu, yau fuana sadila mambu yina metadila mavimpi na bau, mayele na bau mpe n’kadilu ya mbote na yina metadila kitezo ya kubaka bau na konso kizunga, yau fuana vuanda mutindu mosi.

Nzila ya nkama mosi na makuni nana na sambanu (186) :

N’siku yina ke talakà mambu yina, yau mepesa mutindu ya kubongisila mpe ya kutuadisila bisalu ya kimvuka ya ba Pulisi ya insi.

**MULONGO YA ZOLE : SAMUNA YINA METADILA KIMVUKA YA
MAKESA**

Nzila ya nkama mosi na makuni nana na n’tsambuadi (187) :

Bimvuka ya makesa yau mebakama na ba soda yina ketalaakà mambu ya n’toto, ya zulu, ya maza mpe na bisalu ya kuvuandisa ngemba.

Bau ikele na lutumua ya kutanina insi nyonso mpe ba ndilo na yau. Na mambu yina n’siku mepesa, bau kesala bisalu yina ke kotisa ngemba, ke tombola kimvuama, luzingu mpe bun’kaakà, na yina ya kutanina bantu na bima na bau.

nzila ya nkama mosi na makumi nana na nana (188) :

Bimvuka ya makesa yau ikele samuna insi. Bau ikele samuna kusala bisalu ya insi nyonso.

Muntu mosi ve lendaakà balula mutindu na bau ya kusadila na dibanza ya kutekisa insi.

Bau kesala bisalu ya Politika ve, mpe bau kevuanda na lutumwa yaa luyalu ya ba sivili.

Nzila ya nkama mosi na makumi nana na ivua (189) :

Kitezo ya makesa, bisalu ya kutumina n'tangu nyonso mpe bifulu nyonso, yau fuana sadila mambu yina metadila mavimpi na bau, mayele na bau, mpe n'kadilu ya mbote, na yina metadila kitezo ya kubaka bau na konso kizunga, yau fuana vuanda mutindu mosi.

Nzila ya nkama mosi na makumi ivua (190) :

Muntu mosi ve kele na inswa ya kupesa malongi na makesa, to yina mekokana na bisalu ya makesa, to ya bimvuka ya makesa samuna n'kinzi na yandi mosi, to kupesa malongi yina na bana ya fioti na ngindu ya kutekisa buala.

Nzila ya nkama mosi na makumi ivua na mosi (191)

N'siku yina ke talaakà bisalu yina, yau mepesa mutindu ya kubongisila mpe kutuadisila bisalu ya bimvuka ya makesa.

Nzila ya nkama mosi na makumi ivua na zole (192) :

Ba me zibula kimvula ya nene ya lutaninu.

Kimvuka yina ya nene ya Lutaninu yau kele na lutuadisusu ya n'tuadisi ya insi, pe na ntangu yina yandi kele na bisalu ya nkaakà to yandi me batakana na diambu, Premier ministre ke tuadisa bisalu yina.

N'siku yina ke talakà bisalu yina yau kepesa mpila ya kubongisila, ya kukabudila bisalu, mpe ya kutuadisila bisalu ya kimvuka ya nene ya Lutaninu (Conseil Supérieur de la défense).

KITINI YA NANA : SAMUNA YINA METADILA BISALU YA LETA

Nzila ya nkama mosi na makumi ivua na tatu (193) :

Bisalu ya Leta yau kesala mambu ya Politika ve, pe yau kesadila bisalu na yau na mpila ya busonga.

Muntu mosi ve lendaakà balula dibanza ya bisalu yina samuna n'kinzi na yandi mosi.

Bisalu yina ya Leta yau me bakama na inzo ya bisalu ya Leta, bimvuka pe ba inzo ya bisalu yina ke salakà bisalu yina me bulakana na yina ye Leta.

Nzila ya nkama mosi na makumi ivua na iya (194) :

N'siku yina ketalakà bisalu yina yau mepesa mpila ya kubongisila, ya kutuadisila bisalu ya luyalu ya nene ya bizunga pe ya ba territoires.

MUKANDA YA IYA : SAMUNA YINA METADILA BIZUNGA

KAPU YA NTETE : SAMUNA YINA METADILA BINAKA YA BIZUNGA

Nzila ya nkama mosi na makumi ivua na tanu (195) :

Binaka ya bizunga yau kele :

- a) Assemblée ya kizunga,
- b) Gouvernema ya kizunga.

Nzila ya nkama mosi na makumi ivua na sambanu (196) :

Bizunga kesala bisalu na yau na kulandakana mambu yina mepesama na nzila ya tatu na mukanda ya n'siku ya ngudi yayi.

Mutindu ya kukabudila ba territoires na kati ya bizunga, yau me pesama na n'siku yina ke talakà bisalu yina.

Nzila ya nkama mosi na makumi ivua na n'tsambuadi (197) :

Assemblée ya kizunga yau kele kimvuka yina ke pesa balukanu na kizunga. Yau kepesa ba ngindu na mambu nyonso yina kizunga kesala pe kelandila bisalu ya Gouvernema ya kizunga pe bisalu ya Leta yaa kizunga na ya babuala.

Bana yaa kimvuka ya Assemblée ya kizunga bakebokidila bau ba Depite ya kizunga (députés provinciaux).

Bakepona bau na voti ya bantu nyonso yina kesalama na mbala mosi to na kinsueki to bake sonika bau samuna kusala bisalu na kitezo ya bamvula tanu yina bake vutukila na mbala mosi.

Kitezo ba depite ya kizunga yina ba mesonika yau lendaakà luta ve 1/10 ya bana ya kimvuka bayina mesala Assemblée ya kizunga.

Na kubebisa ve mambu ya nkaakà yina mebakama na mukanda ya n'siku ya ngudi yayi, mambu yina ya banzila 100, 101, 102, 103, 108 na 109 bakesadila yau na mpila mosi na ba Assemblées ya bizunga.

Nzila ya nkama mosi na makumi ivua na nana (198) :

Gouvernema ya kizunga yau me bakama na Mfumu ya kizunga, na kilandi ya Mfumu ya kizunga, mpe na ba ntumua ya bizunga.

Gouverneur na bilandi na yandi ba kepona bau samuna kitezo ya bamvula tanu (5 ans) yina bake vutukila na mbala mosi ; kuponama yina yau ke salama na ba députés ya bizunga na kati to na nganda ya Assemblée ya kizunga. Ba kevuandisa bau na kiti ya kim'fumu na n'siku yina ke bimisa n'tuadisi ya insi.

Ba ministres ya bizunga ba kepona bau na Gouverneur na kati to na nganda ya Assemblée ya kizunga, yau kesalama na kubaka bana yina mebibina na babuala nyonso ya kizunga.

Ba ministres ya bizunga bau landaakà luta ve kitezo ya kumi.

Na n'tuala ti yandi kuiza banda kisalu na yandi, Gouverneur kepesa na Assemblée ya kizunga manaka yaa kusadila bisalu ya governema na yandi.

Na n'tangu ba mendima manaka yina na kitezo ya mingi ya bana ya kimvuka yina mesala Assemblée ya kizunga, Assemblée yayi yau kekuiza vuandisa ba ministres na kiti na bau ya kim'fumu.

Bana ya kimvuka ya Gouvernema ya kizunga ba lendaakà katula bau na bisalu na bau na manima ya kusala voti yina ba mekuiza tumbudila bau na mambu yina bau mesala, pe kukatula yina, yau kesalama na bana ya Assemblée ya kizunga.

Mambu yina me bakama na banzila ya 146 pe 147 ya mukanda ya n'siku ya ngudi yayi, yau ke pesimina mpe mpila mosi na bana ya kimvuka ya Gouvernema ya kizunga.

Nzila ya nkama mosi na makumi ivua na ivua (199) :

Bizunga zole to kuluta, yau lendaakà wizana samuna kusala kimvuka yina kezuiza bongisa pe kutuadisa bisalu yina me pesimina bau na mambu na bau ya kusadila.

Nzila ya nkama zole (200) :

Ba mezibula lukutakanu mosi ya ba Mfumu ya bizunga. Lukutakanu yina yau ikele na bisalu ya kupesa bangindu samuna mambu ya kusadila pe na min'siku ya kulandakana yina insi mepesa.

Lukutakanu ya ba gouverneurs ya bizunga yau me bakana; na kutaanga ve ba gouverneurs ya bizunga na n'tuadisi ya insi, na Premier ministre, na ministre yina ke talakà mambu ya kati ya insi. Muana nyonso ya nkaakà ya kimvuka ya gouvernema yandi lendaakaà bokidisama mpe na lukutakanu yina. Lukutakanu yina, yau

kesalama na lutuadisuru ya m'fumu ya insi. Bau ke kutana na bambàala zole samuna konso mvula na lubokolo ya n'tuadisi na yau.

Yau ke bandaa salamaakà na konso kizunga ya insi.

N'siku yina ke talakà mambu yina, yau mepesa mpila ya kubongisila mpe ya kutuadisila yau.

KAPU YA ZOLE :

SAMUNA YINA METADILA MUTINDU YA KUKABUDILA BISALU NA KATI YA GOUVERNEMA YA INSI NA BIZUNGA

Nzila ya nkama zole na mosi (201) :

Mutindu ya kukabudila bisalu na kati yaa gouvernema ya insi na bizunga yau me pesama na mukanda ya n'siku ya ngudi yayi. Mambu ya kusadila yau ikele samuna Gouvernema yaa insi kakà, to samuna Gouvernema ya insi na bizunga, to mpe samuna bizunga kakà.

Nzila ya nkama zole na zole (202) :

Na kuloza ve mambu yina ya n'kaakà me bakama na mukanda ya n'siku yayi ya ngudi, bisalu yayi kelanda, yau kesalama na lutuadisuru ya Gouvernema ya insi.

Yau kele :

1. mambu metadila ba insi ya nzenza, kuna mebakana nguizani ya inza;
2. Kubongisa mambu ya munkita na ba insi ya nzenza;
3. ki mwana insi pe min'siku ya nkadilu ya banzenza;

4. kuvutula na insi, kukuenda na insi ya nzenza ; kukatuka na insi ya nzenza ; pe mambu ya kupesila ba passeports na ba visa ;
5. lutaninu ya bantu na ba insi ya nzenza ;
6. Lutaninu ya insi ;
7. pulisi ya insi ;
8. bisalu ya Leta ya insi ;
9. Mbongo ya Leta ya kusadila ;
10. Mambu ya kufutisila ba mpaku na bima, na ba kompani pe na bantu, na kulandakanaakà nzila ya 174;
11. Bamfuka ya Leta;
12. Kudeva na insi ya nzenza samuna bisalu ya Gouvernema to ya bizunga;
13. Kudeva na kati ya insi samuna kisalu ya Gouvernema;
14. Mbongo, kubimisa mbongo, pe kimpuanza na ntsadilu ya mbongo ;
15. Bizitu, bitezo pe bisalu ya masinu ya kunietikila (informatika) ;
16. Bampaku ya kufutisila na bima yina mekota na insi na yina mekuenda na ba insi ya nzenza ;

17. Min' siku yina metadila bisalu to ba Banki, ya mambu ya mbongo pe ya ba bours !
18. N' siku ya kusobasana ya mbongo ;
19. Babuku yina me sonika minganga ya mayela, ya bisalu ya maboko, ya ba kompani pe ma polomo ya kupesa na bisalu yina ;
20. Posite, telefoni, telegalafi, kumuanga nsangu na ba radio pe televisio, pe ba masinu yina ke baka bifuanisu na zulu (Satellites) ;

21. Nzietlo ya bisalu na banzila ya maza pe ya kati ya insi, banzila ya zulu, banzila ya masinu, banzila ya n'toto pe banzila yina ya nkaakà ya nzietolo yina ba mesala to yina salamaakà yau mosi yina mesangisa bizunga zole to mingi, to ba territoire ya insi na ya insi ya nzenza ; to yina n'siku ya insi :metuba ti yau mebakama na n'toto ya kizunga ;
22. Bakalasi ya zulu to yina ya n'kaaka ya zulu yina kepesaakà malongi ya mayele pe ya bisalu ya maboko yina mesalama to kepesama maboko na Gouvernema ya insi to na yina ya bizunga, pe yina n'siku ya insi metuba ti yau kele samuna n'kinzi ya insi ;
23. Kusala ban'siku ya malongi ya kusadila na kati ya ba territoires nyonso ya insi ;
24. Kubaka to kusumba bima samuna ban'kinzi ya insi, na kuloza ve mambu yina mebakama na nzila makumi tatu na iya ;
25. kusala manaka ya bisalu ya bilanga, ya bam'finda, pe yina metadila maza, kinzazi samuna n'kinzi ya insi ; pe ntudisilu ya manaka samuna n'kinzi ya bizunga ; bilundulu ya bima ya bilanga pe bimvuka yina kesallakà bisalu yina ; na yina ya kukabula bam'fumu ya bisalu na kulandakanaakà n'siku ya bisadi ya bisalu ya Leta.
Min'siku yina ketadila maza na kinzazi, bilanga, bam'finda samuna kusosa bibulu ya mfinda pe kuloba ba mbizi, kutanina ba m'finda na bibulu ; samu na kukanga bibulu, kutuela bibulu, pe na bima ya kudia yina me salimina na bibulu to bambizi ; pe mambu yina metadila kutanina mavimpi ya bibulu.
26. Kutanina mambu yina to mpasi mesalama na nzila ya kinzazi too na nzila ya kinzazi ya masinu ;
27. kubatila mambu ya imbi yina mesala ba insi yina kele na kimvuama ya ngolo ;
28. kutanina bifulu yina mebakana bima yaa n'tama ya insi, bifuanisu ya Leta pee ba mpaka ya bibulu ya insi (parcs nationaux).

29. Bisalu yina ketalaakà mvula to ntangu (météo) pe n'tuadisilu ya bisalu ya tekinka yina ketalaakà n'toto, bisalu ya bifuanisu yina kesonga inda ya n'toto ya insi pe yina ketalaakà ba inda ya meza ;
30. Kupona pe kutinda na bifulu ya bisalu ba inspecteurs ya bizunga ya ba kalasi ya ntete, ya kati-kati pe ya bisalu ya maboko ;
31. Bitezo ya bima to ya bantu (statistique) pe kusonika mazina na yau ;
32. mutindu ya kutungila insi ;
33. mutindu ya kusadila bisalu ya kutombula luzingu ya bantu pe ya tekinka ;
34. mutindu ya kutungila bima ya n'kinzi ya insi, mbonosono ya mabongo, banganda ya mpepo mpepo, na ba nganda ya lukalu.
35. Kupesa lusadisu na makesa ya ntama pe na makesa yina mebaka bisumbula na ntangu ya mvita ;
36. kusala min'siku samuna mambu yayi :
 - a. n'siku ya kisalu ya munkita, na yina ya kubatila yau, n'siku pe mikanda yaa kundimina kuzibuka ya ba kompani ;
 - b. n'siku ya bitumbu ; bisalu ya kusadila bitumbu ;
 - c. n'siku ya kubongisila pe ya kusadila bisalu ya bazuzi, pe n'siku ya bisalu ya bazuzi ;
 - d. min'siku samuna bisalu yina ya Leta ve ;
 - e. Min'siku ya bisalu, kuna mebakana min'siku yina ketala nguizani ya bamfumu ya bisalu na bisadi lutaninu ya bisadi ; min'siku yina metadila lutaninu ya luzingu ya bisadi, pe yina metadila kubatila luzingu ya bisadi pe ya kukondua kisalu na luzolo na nge mosi ve ;
 - f. Min'siku ya kimvuama, kuna mebakama min'siku ya mambu yina metadila mabanga ya ntalu, mpe mafuta yina mekatuka na mabanga ya ntalu, ba kompani, ba into ya kinzansi pe lutaninu ya kimvuama ya insi ;
 - g. Min'siku samuna bisalu ya maboko ;

- h. Min'siku samuna bisalu ya minganga pe bisalu ya kubelula, bisalu ya kukakila maladi samuna yina metadila bunkete, bunkete ya bifulu ya kuzingila ya bantu, pe kubatila ba mama na bana na bau ; min'siku samuna bisalu ya minganga yina kesalaakà bilongo, samuna munkita ya bilongo, samuna kutinda to kuyamba ba mbevo na kati ya insi to na insi ya nzenza ; pe min'siku yina metadila mavimpi na kati ya ba insi zole to na inza ya mvimba ; min'siku samuna bunkete ya kisalu : samuna ntuisilu ya bisalu ya teknika ya ba inzo ya kufimpila bimbevo(laboratoire médical), pe mutindu ya kukabudila minganga ;
- i. N'siku ya kupona ;
- j. Min'siku samuna kusala, kuvutukila kisalu ya kusala, kubokidisa pe kutinda, pe kutekisa mayoka (alcool) yina mesalama na manima ya kutedika yau;
- k. Min'siku samuna kusala, kubokidisa pe kutinda, na kutekisa malavu ya ngolo na yina ya sukadi;
- l. Min'siku samuna kusala, kubokidisa pe kutinda pe kulutisa bisengo ya kusadila mvita;
- m. Min'siku samuna kubutisa muntu na nzila ya masinu, pe samuna kusadila mambu yina metadila hérédité (to kubaka kifu mosi ya bibuti), pe samuna yina metadila kubaka kitini yanzutu ya muntu pe kutula yau na nzutu ya muntu ya nkaakà;
- n. Min'siku samuna bantu yina metina insi na bau, bayina bame kukisa pe bayina metina kifulu na bau ya kuzingila na kati ya insi;
- o. Min'siku samuna kundima bisalu ya minganga pe yina ya bisalu ya nkaakà.

Nzila ya n'kama zole na tatu (203) :

Naku bebisa ve mambu yina ya n’kaka me bakama na mukanda ya n’siku yayi ya ngudi ya insi, bisalu yayi kelanda yau kesalama na lutuadisi ya luyalu ya nene “to pouvoir Central” na bizunga; yau kele :

1. mutindu ya kutombula na yaku kakila ba insua ya mumtu pe mambu ya kimpuanza yina me pesama na mukanda ya n’siku yayi ya ngudi;
2. ba insua ya kisivili pe ya n’tama;
3. kitezo ya bantu to ya bima pe yaku sonikina mazina ya bantu ;
4. mutindu ya kutanina insi ;
5. bisalu yina ya ba yinzo ya nsambusulu, ba inzo ya kukangila bantu na ya kupesila ndola mpe ba buloko samu na bitumbu ;
6. luzingu ya mambu ya buala pe ya ba nsaka ;
7. mutindu ya kufutisila mpaku, na ba insua ya kusadila bima, naku katula mambu ya ba mpaku yina me tubimina na nzila ya 174 ;
8. mutindu yaku sadila mambu yina me tadila ba nzenza ;
9. bisalu yaku bimisina mayela ya impa samu na ntomosono ya luzingu ya tantu pe ya bisalu ; na yina yaku pesila mbongo samuna mambu ya inzo-kanda ;
10. Binaka ya minganga pe yina ke, sadisaka bantu kusonika bisadi ya bisalu ya minganga pe ya bilanga ;
11. mutindu ya kusadila manaka ya bisalu yina bake tadila mvula to mwini, bisalu yaku tadila ntoto ya insi to « Géologie », bisalu yaku sadila kifuanisi ya insi to « cartographie » mpe yina yaku tadila bisalu ya maza to « hydrologie » ;
12. mambu ya mpasi yina ke kotaka na insi to « calamités naturelles »,
13. bisalu ya bamwangisi nsangu, ya radio, ya televisio pe ya kumonisa bifuanisu na televisio to na sindima ;
14. bisalu ya kukakila bantu ;
15. bisalu ya nzietolo ya kiese ya banzenza na insi ya Congo ;

16. Ba inswa ya ba ntoto mpe ya mabangu ya n'talu, kubongisa ba territoire, ba nzila ya maza pe ba mfinda ;
17. bisalu ya kukakila bimbevo yina ya bantu na yina ke bakaka bibulu yina bake lundaka na ba inzo ;
18. Bisalu ya kukakila bifulu ya kuzingila ya bantu, ba bibulu mpe bifulu yina ba nzenza kesadilaka nzietolo to ba « sites » ;
19. bisalu ya kubongisa min'siku samuna mambu ya kinzansi, ya bilanga na ba mfinda, yaku tuila bibulu, ya madia yina me katuka na bibulu mpe na bikunusu ;
20. bisalu ya kuzibula ba kalasi ya fioti, ya kati-kati mpe ya zulu ;
21. bisalu yaku bongisila ba nzila ya bantu, ya ba n'tomabilu, kutunga pe kubongila ,ba nzila samuna n'kinzi ya insi, kubaka mpe kupesa ba insua samuna kusadila ba nzila yina me tungisa luyalu ya nene to bizunga ;
22. bisalu ya binaka ya minganga mpe yina kesadisaka bantu ;
23. bisalu yaku pesa ba lukanu, manaka mpe ba nguisani samuna mambu yina metadila kimvuama, n'kadilu ya bantu, ya mayela ya kusadila bima ya impa mpe luzingu ya bantu na ya inza ;
24. bisalu ya kusala bima, ya transport, mpe ya kusadila kinzansi pe maza to enelezi ;
25. bisalu yaku tanina bimvuka ya bantu yina me pusana na ba mvula to bayina kele na mpasi.

Nzila ya nkama zole na iya (204) :

Na kuloza ve mambu yina ya nkaakà me bakama na mukanda ya n'siku ya ngudi yayi, mambu yayi yau kekuiza salama kaka na lutuadisuu ya bizunga :

1. Mukanda yina mepesa mutindu ya kubongisila kizunga;

2. nguizani na kati ya bizunga;
3. bisalu ya Leta yaa kizunga pe ya babwala;
4. kusadila min'siku yina metadila mambu ya Etat-civil;
5. Mbongo ya Leta ya bizunga
6. Mfuka ya Leta ya bizunga;
7. Kudefa mbongo na kati ya insi samuna bisalu ya bizunga;
8. Kupesa pe kulunda mikanda ya ba inzo na kuzitisa min'siku ya insi;
9. mutindu ya kubongisila munkita ya fioti na bandelo ya insi;
10. mutindu ya kubongisila pe ya kutuadisila bisalu ya Leta, ba kalasi na ba kompani ya Leta ya bizunga na kuzitisa min'siku ya insi;
11. Bisalu pe bazandu ya Leta samuna n'kinzi ya bizunga pe ya babuala;
12. mutindu yaa kubakila bima samuna n'kinzi ya kizunga;
13. Kalasi ya bana fioti; ya ntete, ya kati-kati, pe yaa bisalu ya maboko; na yina ya kulonguka kusonika ya ba sitoyen, na kulandakanaakà ba n'siku yina mepesa Gouvernema;
14. mutindu ya kupesila ndola, ya kufutisila mbongo to ya kusadila buloko samuna kuzitisa ba lukanu ya luyalu na kulandakanaakà min'siku yaa insi;
15. Kuzibula banzila na kati ya bizunga;
16. Bampaku pe ba inswa yaa bizunga pe ya babuala, samuna yina metadila mpaku ya n'toto, mpaku ya kufutisila ba inzo, pe mpaku ya kufutisila ba n'tomabilu;
17. mutindu ya kupesila mbongo ya nsuka ngonda (salaires) ya bizunga, na kulandakanaakà min'siku ya insi;
18. mutindu ya kutindila bisadi yina kesalaakà na ba lupitalu, na kulandakanaakà mikanda ya n'siku yina ketalaakà bisadi ya Leta; mutindu ya kusadila manaka ya bunkete pe ya kutendula nsangu (campagne) samuna kukitanina na bimbevo yina ke tambakanaakà naku landakanaka manaka ya insi; mutindu ya kubongisila bissalu ya bunkete pe ya kutanina mavimpi ya bantu

na kizunga; mutindu ya kusadila pe ya kulandila min'siku ya minganga pe ya bantu yina kesalaakà bilongo na kati ya insi; na yina ya kubongisila bisalu yina ya minganga yina ke belusaakà bimbevo; bisalu yina ya kusadisa bantu pe yina ya banganga nzambi to ba missionnaires, yina ya kubongisila bifulu ya kusadila bilongo, pe bifulu ya kutekisila bilongo; mutindu ya kobongisila pe ya kutombudila mambu yina metadila mavimpi ya bantu;

19. kusala manaka ya kulandila bisalu ya mabanga ya ntalu, ya ba kompani, ya kinzazi samuna n'kinzi ya kizunga, pe kisalu na yau, na kulandakanaakà min'siku ya ngudi ya kutungila insi;
20. kusala manaka samuna bisalu ya bilanga pe ya bam'finda na nsadilu na yau, kulandakanaakà min'siku ya kutungila insi, kutinda bisadi ya bisalu ya bilanga; pe bam'fumu na bau, na kulandakanaakà mambu yina me bakama na mukanda ya n'siku ya bisadi ya leta; kusadila min'siku ya insi samuna mambu ya kusala bilanga, ya bam'finda, ya kukanga bibulu pe ya kulobà ba mbinzi; pe yina metadila bifulu ya kuzingala ya bantu; kubongisa pe kulandila ba compagne ya mambu ya bilanga, mpila ya kupesila ntalu samuna bima ya bilanga;
21. kutinda na bizunga bisadi yina ke bukaka bibulu, na kulandakanaakà n'siku ya kisalu ya bisadi ya leta; kusala manaka samuna ba campagne ya mavimpi ya bibulu; kusadila mambu ya bunkete samuna kutanina mavimpi ya bibulu, samuna yina metadila bandelo ya insi, na bibulu yina ba melunda samuna bimbevo;
22. kubongisa ba nsungi campagnes ya kusala manguele samuna kutanina bimbevo yina kekatukaakà na bibulu; kubongisa bifulu yina ba ketadilaakà bimbevo, ba kliniki pe ba yinzo ya mavimpi ya madia ya bibuulu na yina ya kusadila min'siku ya insi samuna mambu metadila kubuka bibulu; kubongisa ntomosono ya mavimpi ya mbote.

23. Nzietolo ya banzenza, bifulu ya n'kinzi ya insi ya ntama, bifuanisu ya nene ya leta, na bifulu ya kulundila bibulu samuna kizunga pe ba buala;
24. Bifulu ya kuzingila ya bantu na ba mbanza pe ba buala, bisalu ya kutula bunkete (voirie), pe bima ya kusadila samuna bizunga pe ba buala;
25. Bisalu yina ke talaakà mambu ya kinkulu pe bansaka ya bizunga;
26. Kusadila bima yina kepesa kinzansi; kukabula maza samuna bisalu ya kizunga;
27. Kusadila ba lukanu ya inswa ya kuzingila ya banzenza, na kulandakanaakà n'siku;
28. Kusadila ba inswa ya mambu ya kinkulu;
29. Mutindu ya kubongisila kizunga.

Nzila ya nkama zole na tanu (205) :

Assemblée ya kizunga yau lendaka baka ve ba lukunu na bisalu yina metadila Gouvernema.

Mutindu mosi mpe na Gouvernema, Assemblée Nationale to Sénat yau lendaka baka mpe ve ba lukanu na bisalu yina metadila kizunga.

Kansi, Assemblée Nationale to sénat yau lendaka, na nzila ya n'siku na kupesa insua na Assemblée ya Kizunga na kubaka lukanu na mambu yina metadila bisalu ya Gouvernema luyalu ya nene. Na n'tangu yina Assemblée Nationale to Sénat me lembe kupesa kiyekua ya luyalu na Assemblée ya kizunga, mambu yina me bakana na min'siku ya bizunga yina ba bimisaka samuna bisalu ya gouvernema, na yina metadila mambu ya kupesa kiyuekua ya kimfumu, yau ke banda salama na kizunga yina me baka kiyekua yina tina kilumbu yina n'siku ya insi ke baka lukanu yaku bongisa mambu yina.

Mutindu mosi mpe na assemblée ya kizunga yau lendakaa na nzila ya n'siku, na kupesa insua na assemblée nationale to na Sénat na kubaka lukanu na mambu yina metadila bisalu ya kizunga.

Na n'tangu yina Assemblée ya kizunga me lembe kupesa kiyekua ya luyalu na Assemblée Nationale to na Sénat, mambu yina me bakana na min'siku ya insi yina ya ba bimisaka samuna bisalu bizunga, samuna yina me tadila mambu ya kupesa kizekua ya kimfumu, yau kebandaa salama na kizunga yina me baka kiyekua zina tina kilumbu yina n'siku ya kizunga ke baka lukanu yaku bongisa mambu yina.

Samuna mambu ya bisalu yina metadila gouvernema na bizunga, n'siku nioso yina yaa kizunga kena ku kuelana ve na min'siku ya insi yau ikele na kiyekua mosi ve to na insua mosi ve; na n'tangu yina yau kena kukuelana ve. Min'siku ya insi yau ikele na zulu ya minsiku ya kizunga.

Nzila ya nkama zole na sambanu (206)

Sikana min'siku ya insi yau me balula bandinga ve, ba gouvernema ya bizunga bau kesalila na nzila ya bisalu na bau, min'siku ya Leta pe yina ya bisalu.

KAPU YA TATU : SAMUNA YINA METADILA KIM'FUMU YA BABUALA

Nzila ya nkama zole na n'tsambuadi (207) :

Kim'fumu ya babuala yau me zabana.

Yau ke salimina na kulandakana kinkulu ya buala, kansi yau fuana zitisa n'siku ya ngudi, n'siku, ngemba pe nkadilu ya bantu . Mfumu ne palata (chef coutumier) nyonso yina zola sala kisalu ya Leta, bau fuana pona yandi na manima ya voti, kaka

na ntangu yina ba kesadila mambu yina me pesama na nzila ya 198, mulongo ya tatu na mukanda ya n'siku ya ngudi yayi.

Mfumu ne mpalata yandi kele na insua ya kukotisa bumosi pe nguizani na insi.

N'siku yina ketalaakà mambu yina yau me pesa n'siku ya kisalu ya bamfumu ya makanda.

**MUKANDA YA TANU : SAMUNA YINA METADILA KIMVUKA YINA
KETALAKAA MAMBU YA KIMVUAMA PE
LUZINGU YA BANTU**

Nzila ya nkama zole na nana (208) :

Ba mezibula na insi ya R.D.C. kimvuka yina ketalaka mambu ya kimvuama pe luzingu ya bantu.

Nzila ya nkama na ivua (209) :

Kimvuka yina ketalaakà kimvuama pe luzingu ya bantu yau kele na kisalu ya kupesa mabanza ya kusadila samuna yina metadila mambu ya kimvuama pe luzingu ya bantu yina ba metinda yandi na n'tuadisi ya insi, na Assemblée nationale to na Sénat, pe na Gouvernema.

Yandi lendaakà, na ngindu na yandi mosi, zabisa na gouvernema pe naa bizunga, mambu yina metadila n'sobolo yina ke tombula kimvuama pe luzingu ya bantu na kati ya insi.

Nzila ya nkama zole na kumi (210)

N'siku yina ke talaakà bisalu yina yau mepesa mpila ya kubongisila pe ya kutuadisila kimvuka yina ketalaakà mambu ya kimvuama pe luzingu ya bantu.

**MUKANDA YA SAMBANU: SAMUNA YINA METADILA BINAKA YA
KUVUANDISA DEMOKRATIA**

**KAPU YA NTETE: SAMUNA YINA METADILA KIMVUKA YA INSI YINA
KETALAAKA MAMBU YA KUPONA NA
KIMPUANZA.**

Nzila ya nkama zole na kumi na mosi (211)

Ba mezibula kimvuka ya insi yina ketalaakà mambu ya kupona na kimpuanza, yina ba mepesa kiyekwa ya kimfumu. Kimvuka ya insi yina ketalaaka mambu ya kupona na kimpuanza yau mepesama kiyekwa ya kubongisa bisalu ya kupona, na yina metadila kusonika mazina ya bantu yina kesala voti, kubimisa mikanda ya mazina ya bantu mesala voti pe nyonso yina metadila mambu ya kuyuvula na n'kangu (referendum). Yau kelandila bisalu ya kupona pe ya kuyuvula na n'kangu. N'siku yina ketalaakà bisalu yina yau mepesa mpila ya kubongisila pe ya kutuadiisila bisalu ya kimvuka ya insi yina ketalaakà mambu ya kupona na kimpuanza.

**KAPU YA ZOLE: SAMUNA YINA METADILA KIMVUKA YA NENE YINA
KETALAAKÀ MAMBU YA KUMUANGA NSANGU**

Nzila ya nkama zole na kumi na zole (212)

Bamezibula kimvuka ya nene yina ketalaakà mambu ya kumuanga nsangu, yina ba mepesa kiyekwa ya kimfumu. Yau kele na kisalu ya kubatila pe kukakila kimpuanza, pe ku tanina bisalu ya kumuanga nsangu, na nyonso yina metadila kupesa nsangu na n’kangu na kuzitisa n’siku.

Yandi kelandila luzitu ya min’siku ya kisalu ya mambu yina metadila kumuanga n’sangu, pe kuyamba na mutindu mosi bimvuka ya Politiki, bimvuka pe bantu, na ba radio pe ba televisio ya Leta yina ke muangaaakà nsangu.

N’siku yina ketalaakà bisalu yina yau me pesa mutindu ya kupesila bifulu, bisalu, mutindu ya kubongisila pe ya kutuadisila kimvuka ya nene yina ke talaakà mambu ya kumuanga nsangu.

**MUKANDA YA N’TSAMBUADI : SAMUNA YINA METADILA
MIKANDA YA NGUIZANI YA INZA**

Nzila ya nkama zole na kumi na tatu (213) :

N’tuadisi ya insi yandi ke sala nguizani pe kepesa diluaku ya kusadila mikanda ya nzuizani ya inza.

Gouvernema yandi ke bongisa ba nzuizani ya inza yina mepesama diluaku ve, na manima ya lukutakanu ya ba ministres. Yandi kepesa nsangu na Assemblée Nationale pe na Sénat.

Nzila ya nkama zole na kumi na iya (214) :

Mikanda yina metadila mambu ya ngemba, ya munkita, ya bimvuka ya inza pe yina metadila mambu ya kuvutusila ngemba; yina metadila mbongo ya Leta; yina mebalula mambu ya min’siku; yina metadila mavimpi ya bantu; yina metadila nsobasana ya mbongo pe kubuela ba territoire, yau lendaaakà pesama to kundimama kaka na nzila ya n’siku.

Diambu mosi ve yakutekisila, ya kusobasana, ya kubuela ba territoire lendaakà ndimama na manima ya kubaka ve inswa ya bana ya Congo yina ba meyuvusila bau.

Nzila ya nkama zole na kumi na tanu (215) :

Mikanda ya nguizani ya inza yina bametula maboko, na manima ya kubimisa yau, yau kevuanda na kiyekwa ya kuluta min'siku, na kutala nsadilu na yau ve na yina metadila mikanda pe min'siku.

Nzila ya nkama zole na kumi na sambanu (216) :

Sikana Yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle, na manina ya kusolula na n'tuadisi ya insi, na Gouvernema, na 1/10 ya ba députés, to 1/10 ya ba sénateurs, yandi metuba ti mukanda ya nguizani mosi ya inza yau kena kukuelana ve na n'siku ya ngudi samuna diambu mosi, yau lendakà pesama to kundimama kaka na manima ya kuvutukila n'siku ya ngudi.

Nzila ya nkama zole na kumi na n'tsambuadi (217) :

Insi ya R.D.C. yau lendaakà tula maboko na mikanda ya nguizani ya bimbuka to ya ba n'kangu, yina ketomalandakana ve mikanda ya banguizani ya inza, samuna kukotisa bumosi na katiya n'toto ya Afrika.

**MUKANDA YA NANA : SAMUNA YINA METADILA MAMBU YA
KUVUTUKILA MABANZA YA MUKANDA
YA NSIKU YA NGUDI**

Nzila ya nkama zole na kumi na nana (218) :

Ngindu ya kuvutukila mambu yina me bakama na mukanda ya n'siku ya ngudi yau mepesama na :

- N'tuadisi ya insi;
- Gouvernema, na manima ya kuwizana na lukutakanu ya ba ministres;
- Na konso chambre ya parlema to inzo ya kinzonzi, na dibanza ya ndambu ya bana ya kimvuka na yandi;
- Na ndambu ya n'kangu ya bana ya insi, na kitezo ya nkama mosi ya difunda(100.000) ya bantu bayina mepesa bandinga na bau na nzilaya mukanda yina ba mekotisa na chambre mosi ya inzo ya kinzonzi. Konso dibanza yina bakepesa yau na Assemblée Nationale pe na Sénat yina kebaka lukanu na kitezo ya mingi ya bana ya kimvuka ya konso Disuku, samuna n'kinzi ya dibanza, to yina ya mukanda melombina kubalula n'siku.

Kubaluka yina ya n'siku yau kendimama na manima ya kuyuvula n'kangu.

Kansi, ngindu to mukanda yina bake yuvusila yau na n'kangu ve, na ntangu yina Assemblée Nationale pe Sénat, na kusangana na lukutakanu na bau, bau mendima yau na kitezo ya 3/5 ya bana ya bimvuka yina kesangana kuna.

Nzila ya nkama zole na kumi na ivua (219) :

Kubalula mosi ve ya n'siku lendaakà salama na ntangu ya mvita, ya Lukutakanu ya malu-malu, to na ntangu ya kubaka ntete kiti ya n'tuadisi ya insi na mwa bilumbu (interim); to na ntangu yina Assemblée Nationale pe Sénat bau ikele ve na ntangu ya kusangana.

Nzila ya nkama zole na makumi zole (220):

Mutindu ya kuvuandila ya insi, n'siku ya kusadila voti ya bantu nyonso, mutindu ya kusadila Gouvernema, kitezo pe bilumbu ya kisalu ya n'tuadisi ya insi, kimpuanza na kiyekua ya luyalu, kitezo ya bimvuka ya Politiki pe ya ba syndicats, bau lendaakà kuiza balula yau ve. Mambu yina ba lendaka balula ve na n'siku ya ngudi, yau ikele yina kekakulu ba insua pe kimpuanza ya muntu, to yina ke kakula ba n'kinzi ya bizunga pe ya ba territoire ya kati ya insi.

MUKANDA YA IVUA : SAMUNA YINA METADILA MAMBU YA KATI PE YA NSUKA

Nzila ya nkama zole na makumi zole na mosi (221)

Na ntangu yina mikanda ya min'siku ya Leta pe ya bisalu me kuelana na mukanda yayi ya n'siku ya ngudi, mikanda yina bakekuiza sadila yau tiina kilumbu yina bake loza to ba kebalula yau.

Nzila ya nkama zole na makumi zole (222) :

Binaka ya Politiki ya Nsungi ya nkotolo yau ke bikana na bisalu na bau tii na bilumbu yina bakekuiza zibula binaka ya impa yina me bongisama na mukanda ya n'siku ya ngudi yayi; pe yau kesala bisalu na bau na kulandakanaakà n'siku ya ngudi ya Nsungi ya nkotolo.

Binaka ya kuvuadisa demokratia yau kekuiza kangama na ntangu yina bake zibula Parlema ya impa to inzo ya kinzonzi.

Kansi, na nzila ya n'siku yina ke talakà bisalu yina, Parlema yau lendaakà zibula binaka ya n'kaakà ya kuvuandisa demokratia na ntangu yina, yina ya ntama metoma sala kisalu mbote ve.

Nzila ya nkama zole na makumi zole na tatu (223) :

Na kuingila ti bakuiza zibula Yinzo ya nene ya min'siku to Cour Constitutionnelle, Lukutakanu ya Luyalu, pe Yinzo ya nzengolo to Cour de Cassation, Yinzo ya nsambusulu ya zulu to Cour Suprême ya Justice yau kekuiza sala bisalu na yandi yina mukanda ya n'siku ya ngudi mepesa yandi.

Nzila ya nkama zole na makumi zole na iya (224) :

Na kuingila ti bakuiza zibula ba inzo ya min'siku yina ke talaakà mambu ya bisalu ya Leta, ba Cour d'Appels bau kekuiza sala bisalu yina ya Cour Administrative d'Appel.

Nzila ya nkama zole na makumi zole na tanu (225) :

Yinzo ya kutanina ki mfumu ya Luyalu to Cour de sûreté de L'Etat yau kekangama na ntangu yina ba kebanda sadila mukanda ya n'siku ya ngudi.

Nzila nkama zole na makumi zole na sambanu (226) :

Mambu yina mebakama na mulongo ya ntete ya nzila ya zole ya mukanda ya n'siku ya ngudi yayi, yau kebanda salama na kulandakana kitezo ya bangonda makumi tatu na sambanu (36) yina kelanda kuzibuka ya binaka ya Politiki yina me bongisama na mukanda ya n'siku ya ngudi yayi.

Na kuingila kusalama ya mambu yina,insi ya R.D.C. yau mebakama na mbanza Kinshasa pe na bizunga kumi yayi kelanda,yina ba mepesa kimfumu ya

luyalu ; Bandundu, Bas-Congo, Equateur, Kasai Occidental, Kasai Oriental, Katanga, Maniema, Nord-Kivu, Province Orientale, na Sud-Kivu.

Nzila ya nkama zole na makumizole na n'tsambuadi (227) :

Bizunga na mutindu yau me pesimina na nzila ya zole ya mukanda ya n'siku ya ngudi yayi, yau kele bifulu yina ke salimina kuponama ya ba Sénateurs bayina kekuiza sala luyalu ya ntete.

N'siku ya kupona yau mepesa mambu ya kusadila samuna kupesa kitezo ya kubuela, samuna mbanza ya Kinshasa, samuna yina metadila kupona ba Sénateurs.

Nzila ya nkama zole na makumi zolena nana (228) :

Na kuloza ve mambu yina mebakama na nzila ya nkama zole makumi zole na zole (222) na mulongo ya ntete, mukanda ya n'siku ya ngudi ya Nsungu ya nkotolo ya kilumbu ya iya ya ngonda ya iya, ya mvula mafunda zole na tatu, yau me lozama.

Nzila ya nkama zole na makumi zole na ivua (229) :

Mukanda ya n'siku ya ngudi yayi, yina kendimama na manima ya kuyuvula bangindu ya n'kangu, yau kebanda kusalama na kilumbu yina n'tuadisi ya insi kebimisa yau, to ketula yau maboko.

Yau me salama na Kinshasa, le

Joseph KABILA

BUNKUFI YA MUKANDA

Ngudi ya mambu	1
Mukanda ya ntete : Mambu ya kusadila	9
Kapu ya ntete : Samuna yina metadila Leta na kiyekwa na yandi	9
Kitini ya ntete : Mambu ya Leta	9
Kitini ya zole : Samuna yina metadila kiyekwa ya luyalu	11
Mukanda ya zole : Samuna yina metadila ba inswa ya bantu, kimpuanza pe kisalu ya muana ya insi na ya Leta	15
Kapu ya ntete : Ba inswa ya kisivili pe ya politiki 1.....	5
Kapu ya zole : Samuna yina metadila ba inswa ya kimvuama ya luzingu pe ya nkadilu ya bantu	24
Kapu ya tatu : Samuna yina metadila ba inswa ya bantu nyonzo	30
Kapu ya iya : Samuna yina metadila mambu ya kusadila ya muana insi	
Kitini ya Tatu : Samuna yina metadila kubongisa pe kusadila kimfumu ya Luyalu	34
Kapu ya ntete : Binaka ya insi	
Kikada ya ntete : Samuna yina metadila kiyekua ya luyalu	
Mulongo ya ntete : Samuna yina metadila n'tuadisi ya insi	35
Mulongo ya zole : Samuna yina metadila gouvernema	41
Mulongo ya tatu : Samuna mambu yina metadila bisalu ya n'tuadisi ya insi pe ya Gouvernema	44
Kitini ya zole : Samuna mambu yina metadila kiyekua ya kusala ban'siku	46
Mulongo ya nete : Samuna mambu yina metadila Assemblée nationale	46
Mulongo ya zole : Samuna yina metadila Senat	47
Mulongo ta Tatu : Samuna yina metadila ba inswa pe mambu yina me pekisama ...	48

Mulongo ya iya : Samuna yina metadila ba inswa ya ba Député ya insi to ba Sénateur	50
Mulongo ya tanu : Samuna yina metadila nsuka ya bisalu ya ba Députés ya insi pe ba Sénateur	50
Mulongo ya sambanu : Samuna yina metadila ndiatisilu ya bisalu ya Assemblée Nationale pe ya Sénat.....	51
Kitini ya tatu : Samuna yina metadila mambu me bakama na kati ya kiyekua ya luyalu pe kiyekwa ya kusala min'siku	57
Kitini ya iya : Samuna yina metadila kiyekua ya bazuzi	72

115

Mulongo ya ntete : Mambu ya kusadila.....	72
Mulongo ya zole : Samuna yina metadila ba inzo ya bisalu ya min'siku	75
Mulongo ya zole : Samuna yina metadila ba inzo ya bisalu ya min'siku	75
Mulongo ya tatu : Samuna yina metadila mambu ya ba inzo ya min'siku yina ketalaakà mambu ya bisalu ya Leta	76
Mulongo ya iya : Samuna yina metadila ba inzo ya bisalu ya min'siku ya Makesa	77
Kitini ya taanu : Samuna yina metadila yinzo ya nene ya min'siku to cour constitutionnelle	77
Kitini ya sambanu : Samuna yina metadila mbongo ya Leta.....	84
Mulongo ya ntete : Mambu ya kusadila.....	84
Mulongo ya zole : Samuna yina metadila yinzo ya nene ya kulundila mbongo.....	85
Mulongo ya tatu : samuna yina metadila yinzo ya min'siku ya mbongo	86
Mulongo ya iya : Samuna yina metadila nsanduku ya insi ya kukabula mbongo samuna kusadisa bisalu	87
Kitini ya n'tsambuadi : Samuna yina metadila kimvuka ya ba pulisi mpe ya makesa ya insi	89

Mulongo ya ntete : Samuna yina metadila kimvuka ya ba pulisi	89
Mulongo ya zole : Samuna yina metadila kimvuka ya makesa	90
Kitisi ya nana : Samuna yina metadila bisalu ya Leta	92
Mukanda ya iya : Samuna yina metadila bizunga	92
Kapu ya ntete : Samuna yina metadila binaka ya bizunga.....	93
Kapu ya zole : Samuna yina metadila mutindu ya kukabudila bisalu na kati ya Gouvernema ya insi na bizunga.....	96
Kapu ya tatu : Samuna yina metadila kim'fumu ya babuala.....	106
Mukanda ya tanu : Samuna yina metadila kimvuka yina ketalaakà mambu ya kimvuama pe luzingu ya bantu.....	107
Mukanda ya sambanu : Samuna yina metadila binaka ya kuvuandisa demokratia	108
Kapu ya ntete : Samuna yina metadila Kimvuka ya insi yina ketalaakà mambu ya kupona na kimpuanza	108